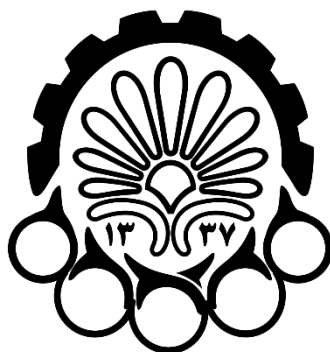

به نام خدا

دانشگاه صنعتی امیرکبیر
(پلی تکنیک تهران)

تمرین درس شناسایی آماری الگو - سری چهارم

فردین آیار

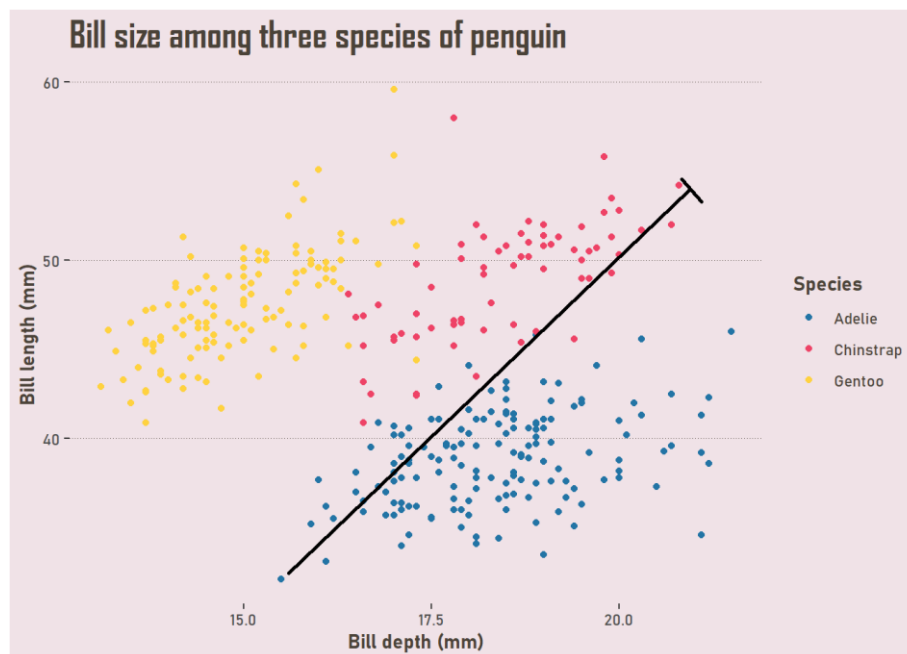
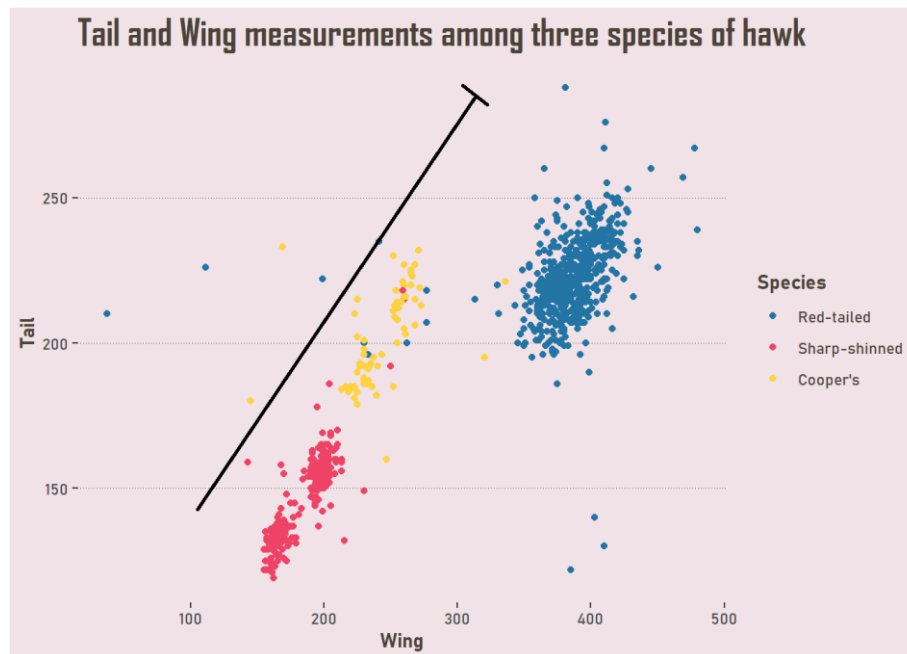
شماره دانشجویی: ۹۹۱۳۱۰۴۰

استاد: دکتر رحمتی

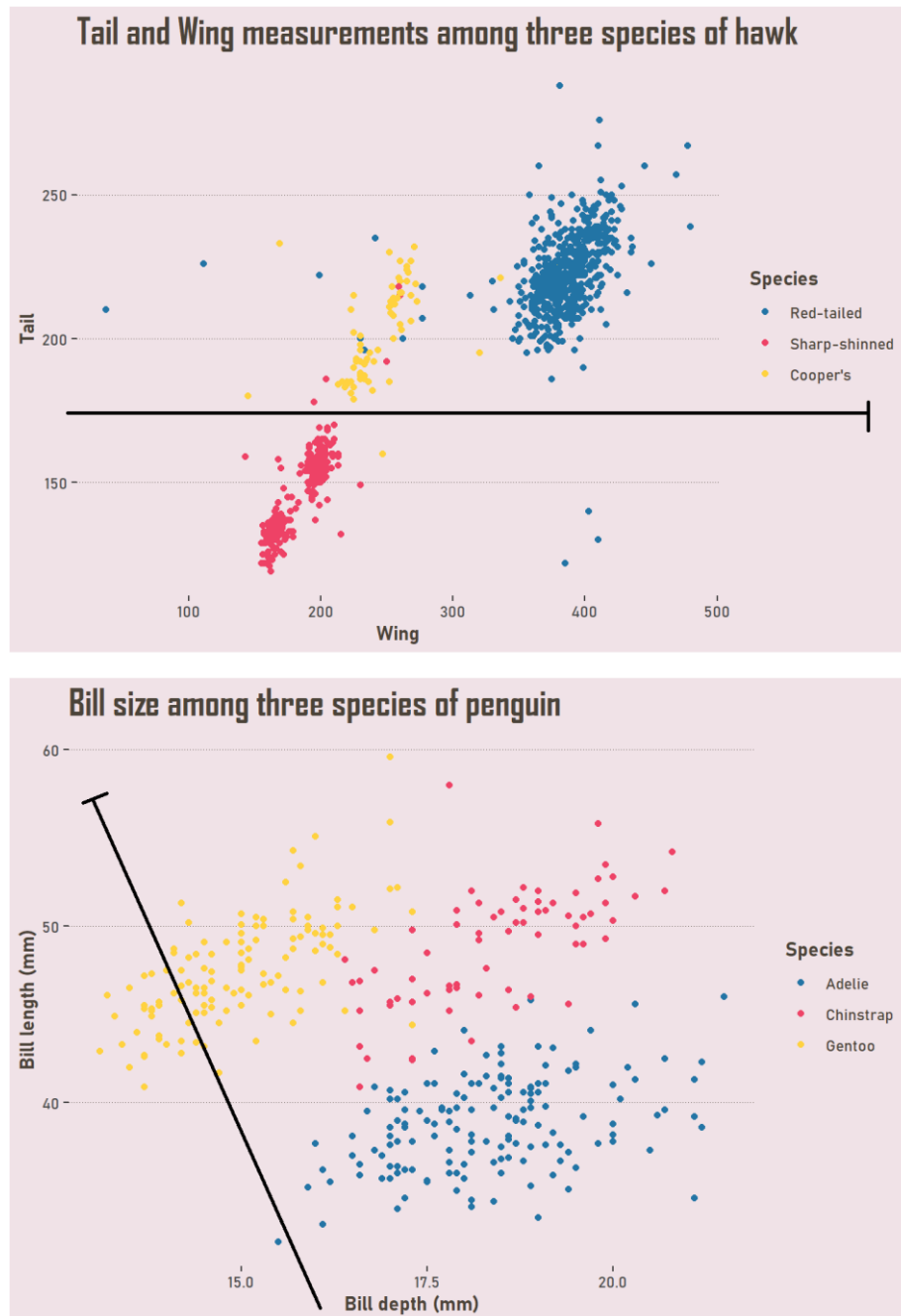
دانشکده کامپیوتر - زمستان ۹۹

(۱)

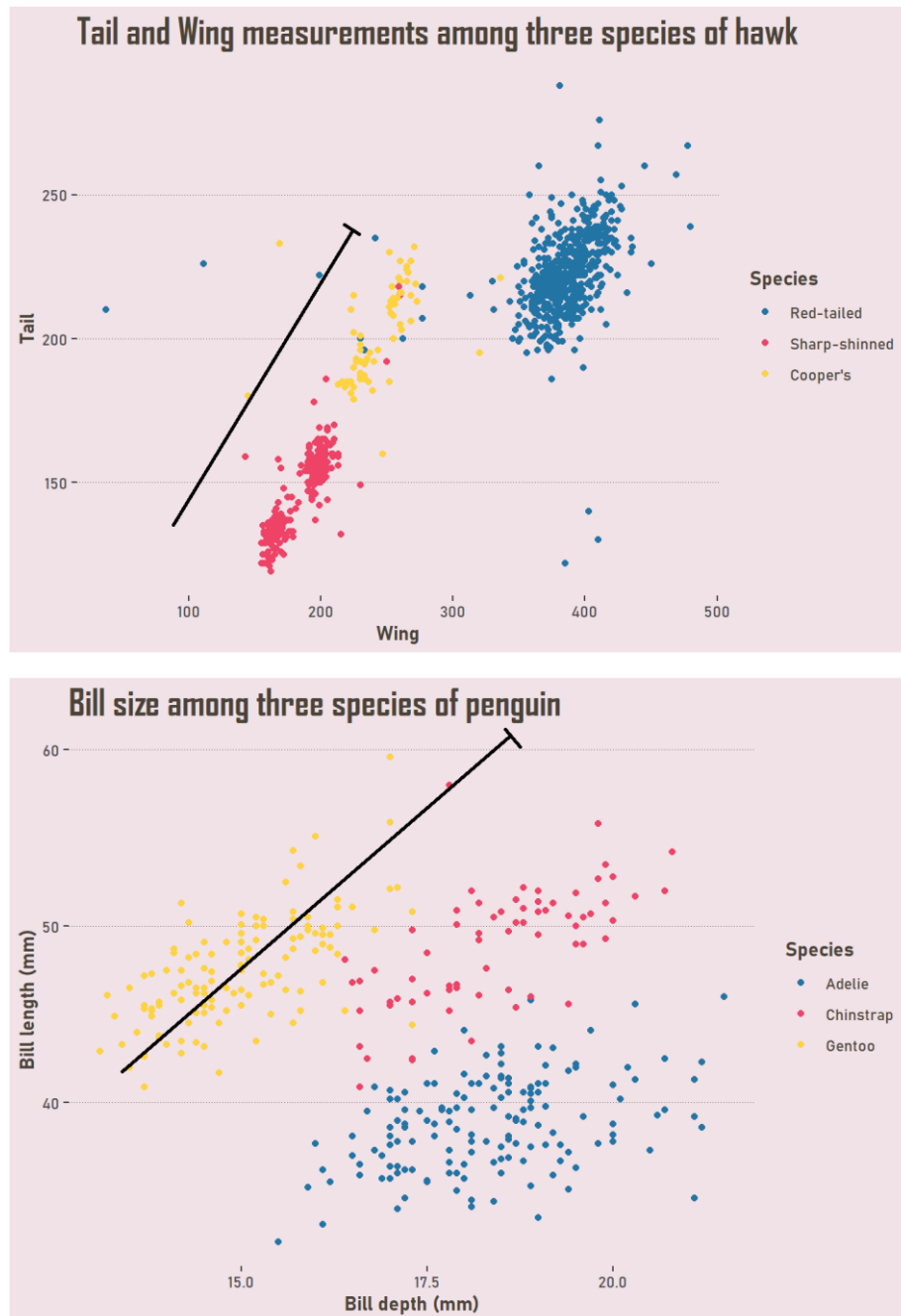
(a)

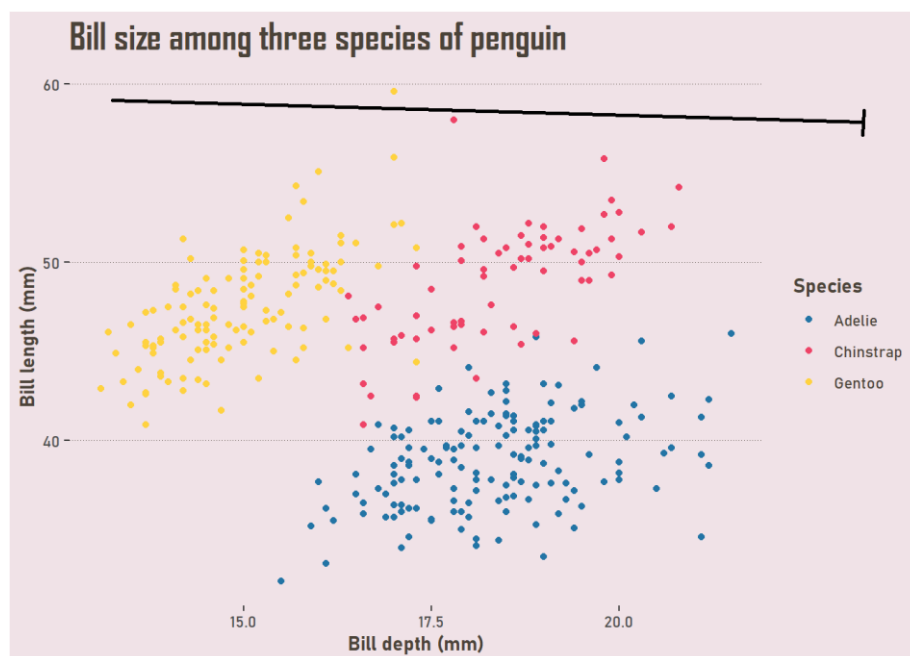
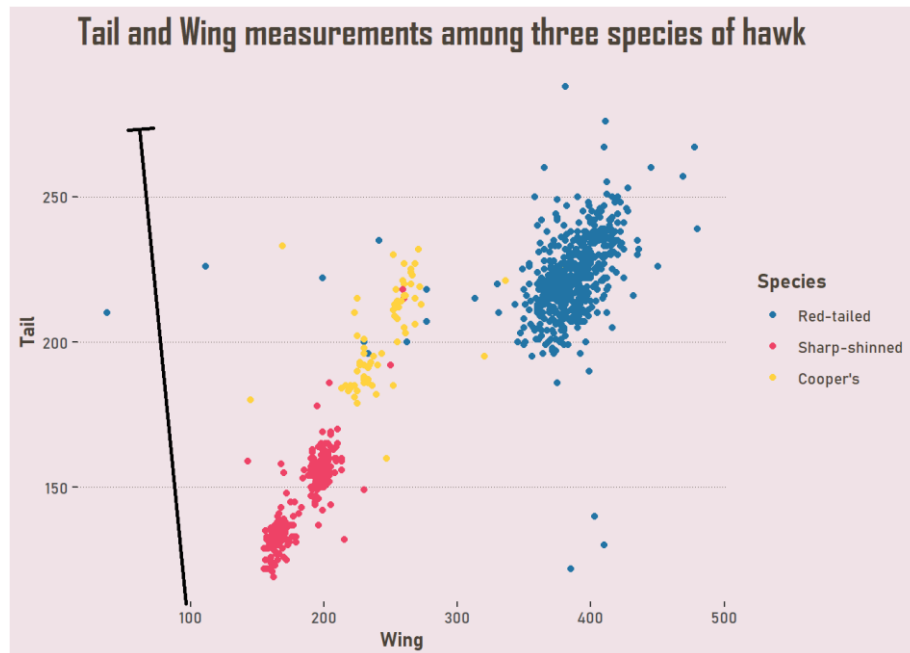
(b) در اعمال LDA از آنجا که هم پراکندگی و هم فاصله میانگین‌ها مهم است، تشخیص چشمی آن اندکی دشوارتر است.

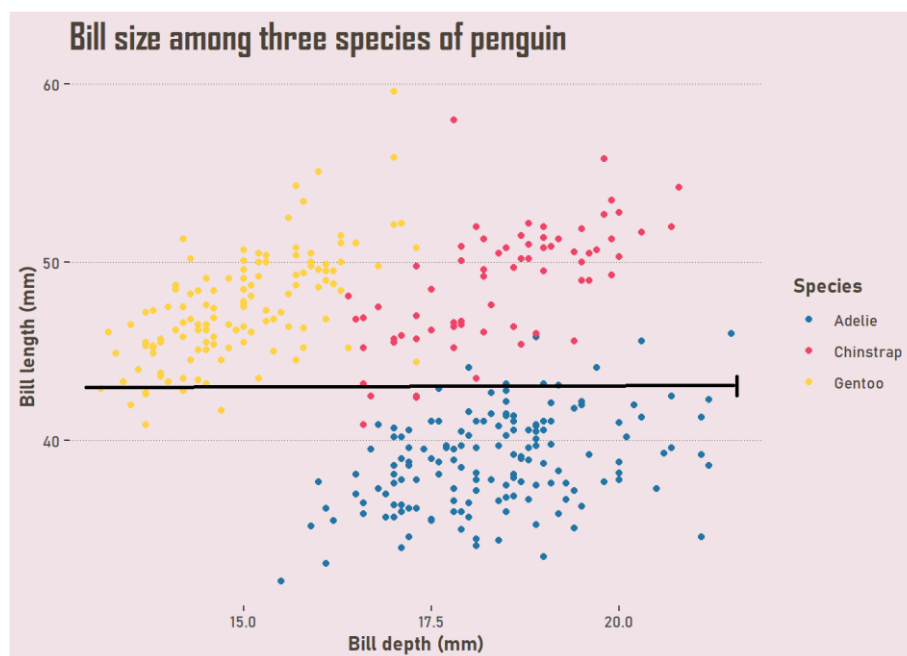
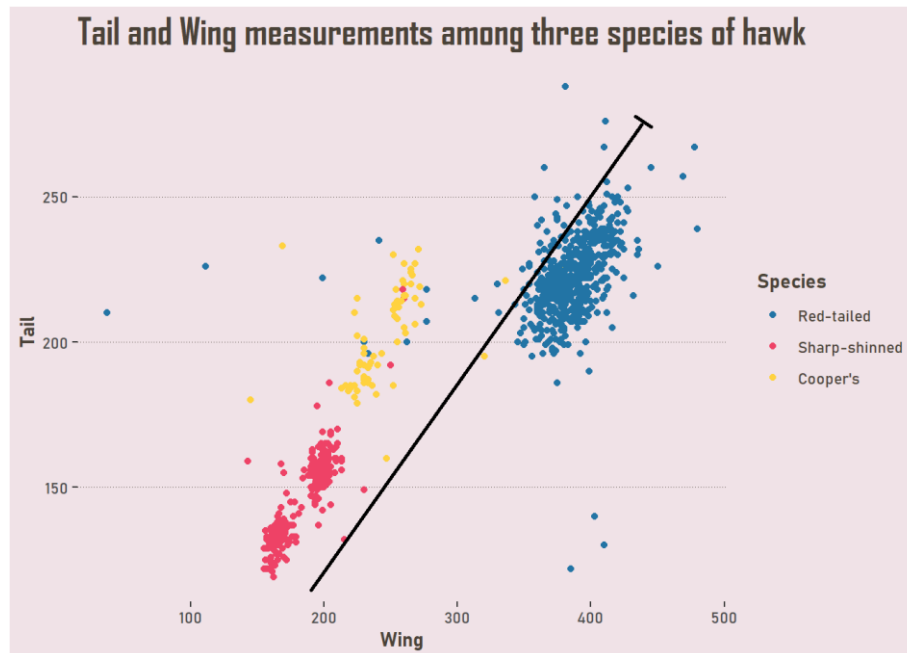
(C)

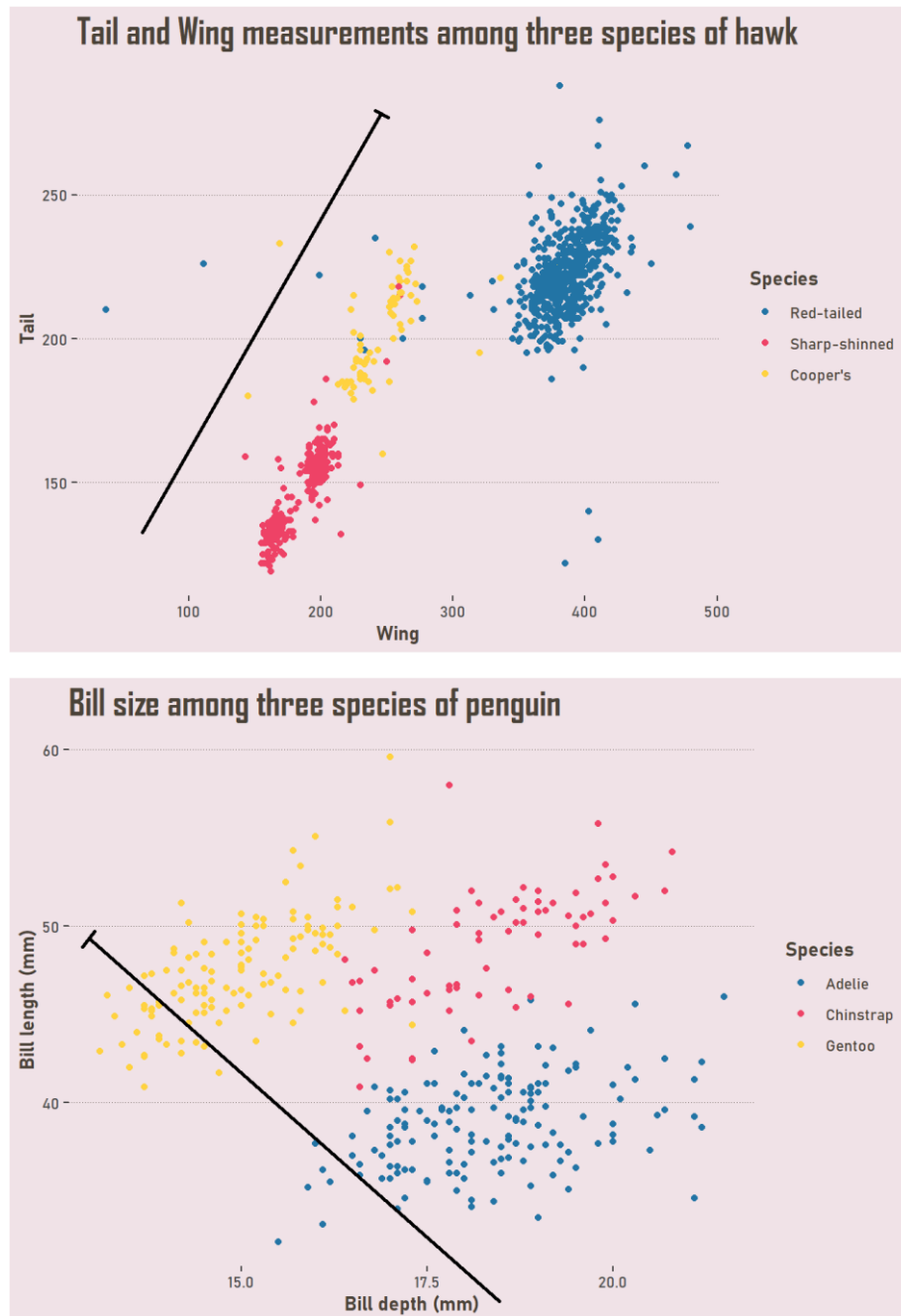
(d)

(e)

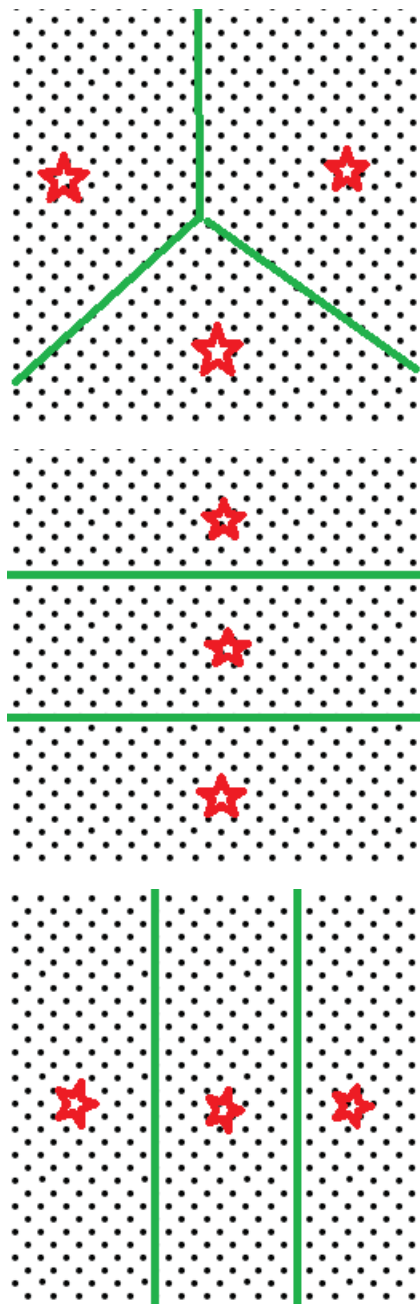

(f)

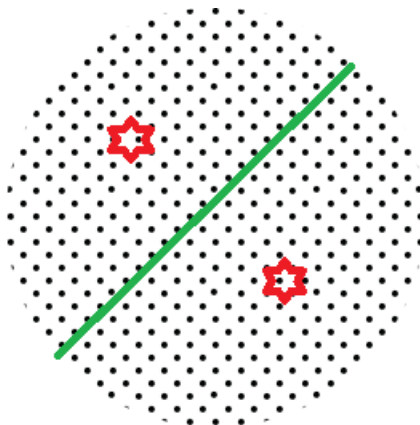

(۲)

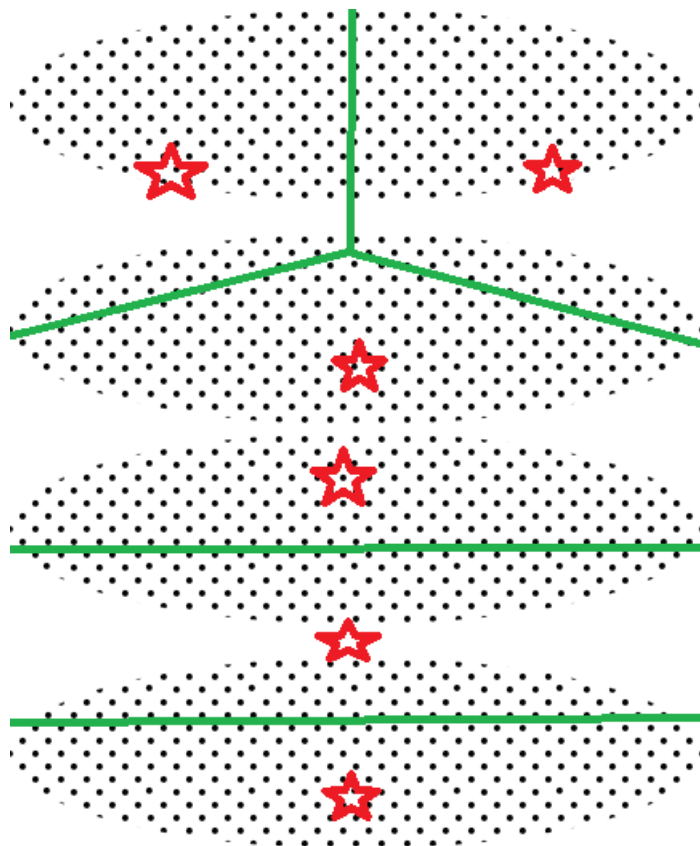
(a) سه شکل زیر نمونه‌ای از مرزهای کلاسترها را به همراه مرکز آنها، نشان می‌دهد. شکل اول بهینه سراسری و دو شکل بعدی محلی هستند.

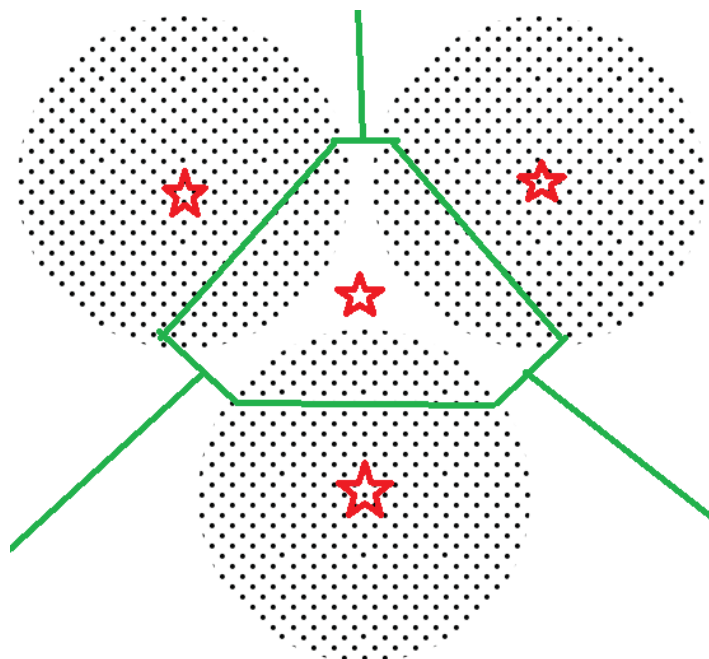
(b) برای این شکل مرز کلاسترها، قطرهای دایره هستند؛ بنابراین بی‌نهایت خروجی مختلف با توجه به مرکزهای اولیه می‌تواند وجود داشته باشد. یکی از جواب‌های ممکن در شکل زیر ارائه شده است.

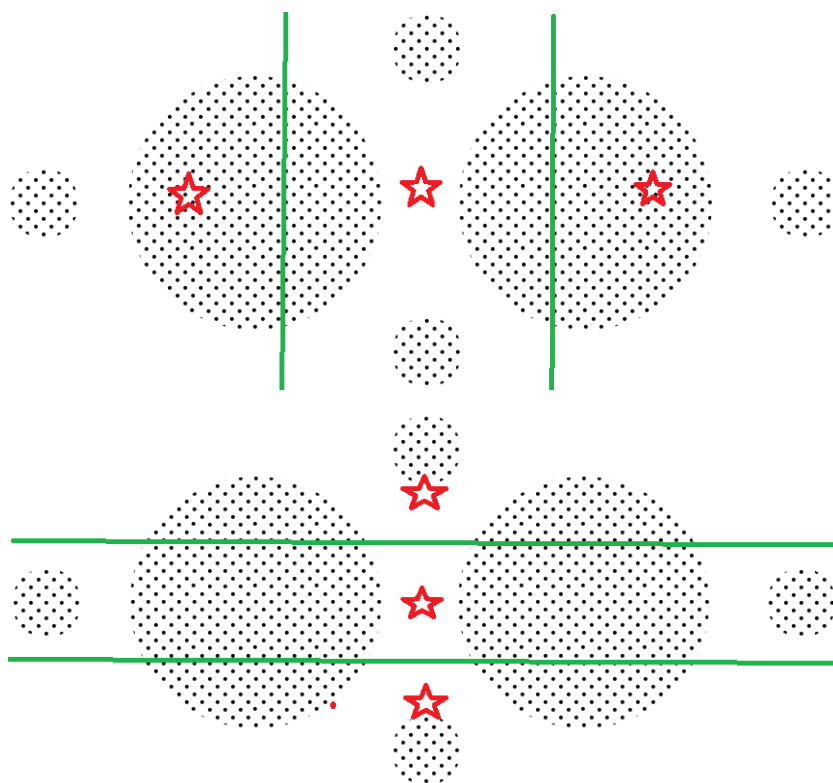
لازم به ذکر است مرکز کلاسترها دقیقاً در مرکز سطح نیم دایره‌ها قرار می‌گیرند. (اگرچه در شکل ارائه شده این نکته ممکن است مشهود نباشد)
 (C) به نظر می‌رسد واریانس داده‌ها در تصویر اول کمتر باشد، بنابراین این تصویر بهینه‌سراسری باشد:

(d) شکل نهایی به صورت زیر می‌باشد:

(e) تصویر اول بهینه سراسری و تصویر دوم بهینه محلی است:

(f) شکل ۲- تصویر سمت راست

(g) الگوریتم‌های خوشه‌بندی در تشخیص الگوهایی که از عدم وجود نقاط به وجود می‌آید (مانند الگوی در و پنجره در شکل ۱ قسمت f) ناکارآمد هستند.

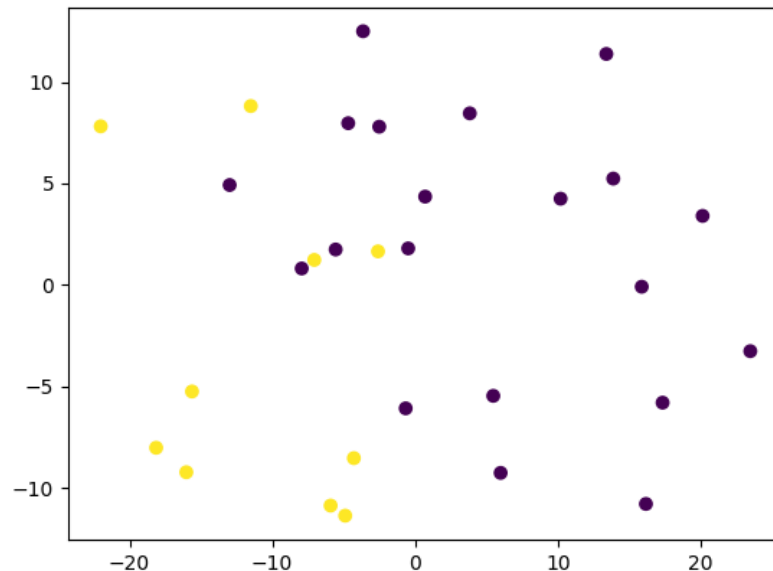
(۳)

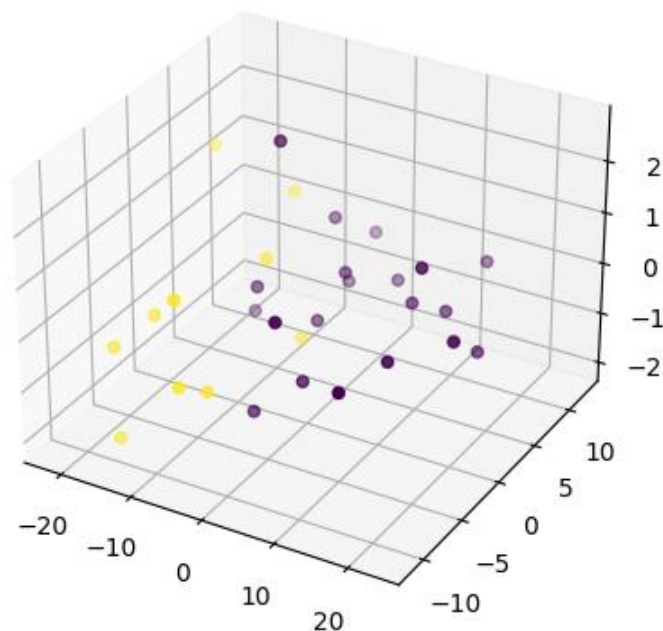
(a) کد مربوط به این قسمت در فایل `a.py` قرار دارد. تابع پیاده‌سازی شده، ضمن محاسبه n مولفه اصلی، تمام مقادیر ویژه مربوط به داده‌ها را به صورت مرتب چاپ می‌کند. با توجه به این تابع، مقادیر ویژه داده‌ها به این صورت می‌باشد: (اعداد تقریبی هستند)

[4222, 1542, 26, 8, 1, 0.3]

با توجه به مقادیر فوق، سه و حتی دو مولفه اصلی، برای پوشش دادن بزرگترین واریانس‌های داده‌ها کافی به نظر می‌رسند.

(c) کد مربوط به این قسمت در فایل `c.py` قرار دارد. نقاط بنفش مربوط به رستوران‌های ۱ تا ۴ (ناپل) و نقاط زرد رنگ مربوط به رستوران‌های ۵ و ۶ (سایر رستوران‌ها) می‌باشند.

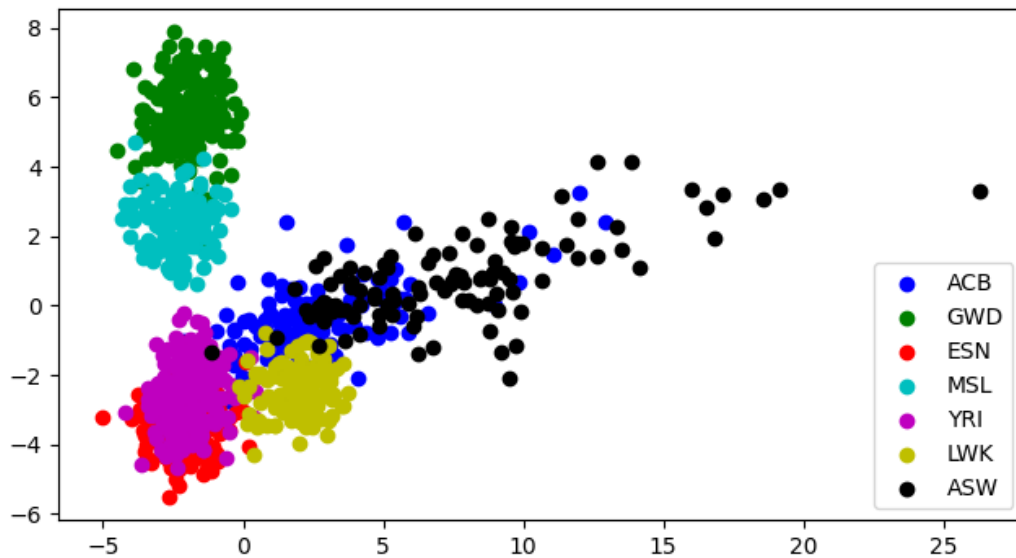

همانطور که مشاهده می‌شود، دو و سه مولفه اصلی داده‌ها برای جدا کردن داده‌ها، تا حد زیادی مناسب است.

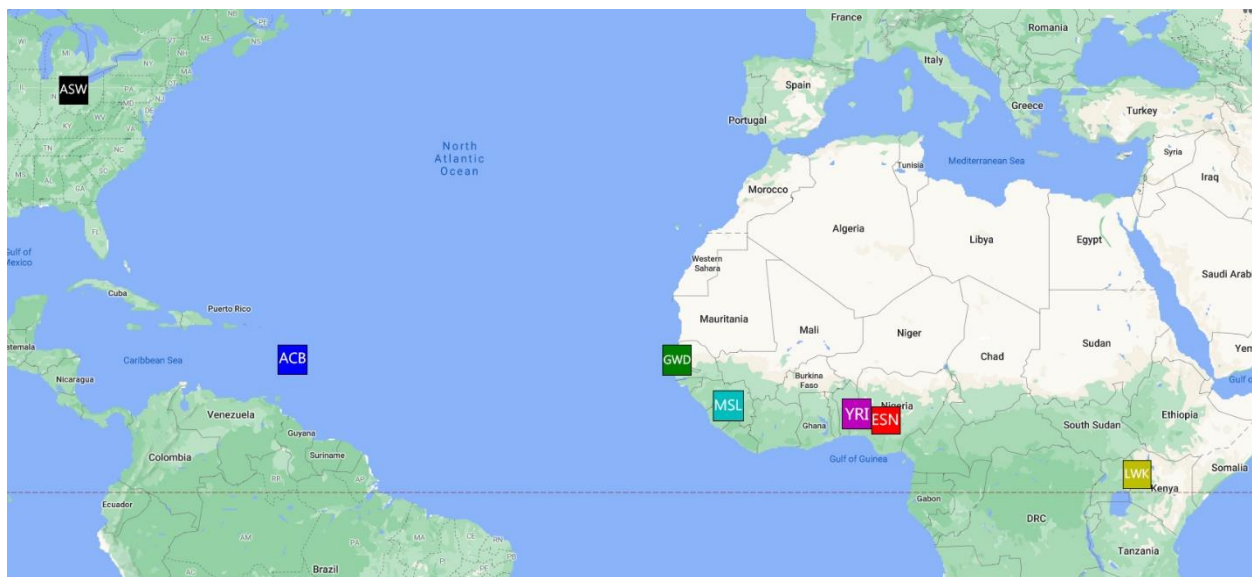
(۴)

(a) بعد از اعمال PCA، بُعد داده‌ها برابر با تعداد مولفه‌های اصلی انتخاب شده است. به عنوان مثال برای قسمت b، بعد از اعمال PCA داده‌ها دوبعدی می‌شوند.

(b) کد مربوط به این بخش در فایل `b.py` قرار دارد. لازم به ذکر است الگوریتم PCA کتابخانه `sklearn` به صورت پیش فرض داده‌ها را به میانگین صفر منتقل می‌کند. بنابراین لزومی به انتقال دستی آنها نیست. داده‌ها را بعد از انتقال به فضای جدید رسم می‌کنیم:

(C) برای تحلیل بهتر، ابتدا جغرافیای هر جمعیت را روی نقشه مشخص می‌کنیم:

باتوجه به شکل فوق و نمودار خروجی بخش b، می‌توان دریافت که این دو مولفه اصلی، جنبه جغرافیایی ژنتیک این افراد را نشان می‌دهد. به طور خلاصه، موارد زیر ادعای فوق را تایید می‌کنند:

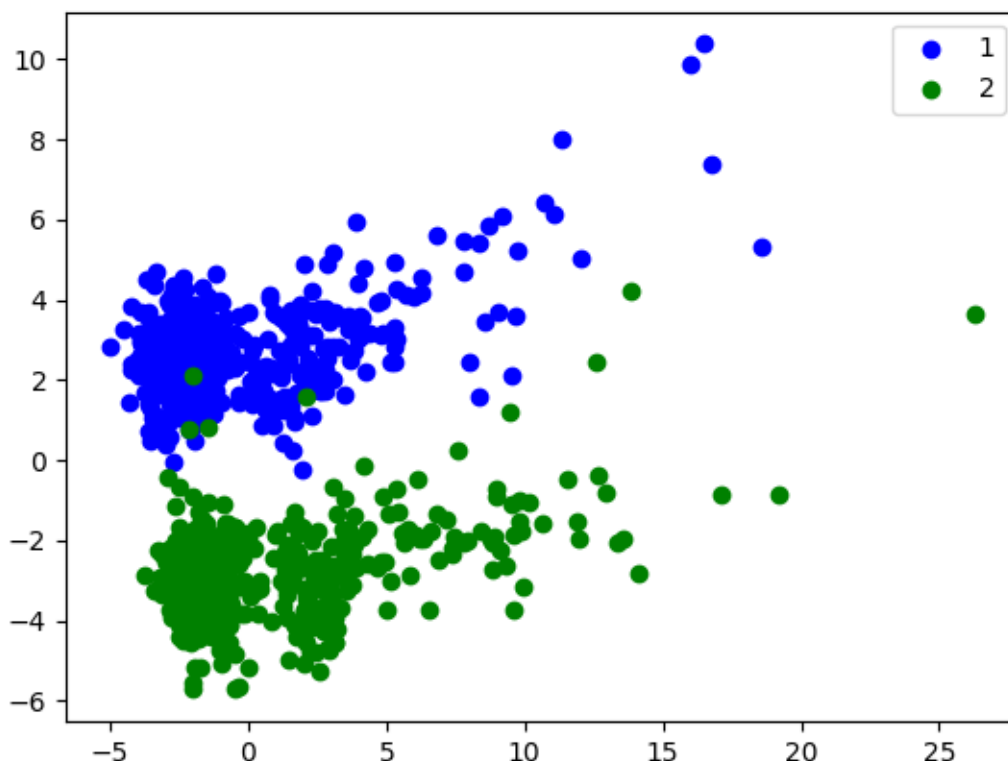
۱) کد ASW که مربوط به آفریقایی‌تباران ساکن شمال شرق آمریکا می‌باشند، دارای پراکندگی بسیار زیاد روی نمودار بخش b هستند. دلیل این امر احتمالاً این است که آمریکا دارای تنوع نژادی بسیار بالایی است و ژنتیک این افراد در طول تاریخ با هم ترکیب شده است.

۲) در نمودار، دو کد YRI و ESN تقریباً برهم منطبق هستند. با توجه به نقشه فوق، این دو گروه از نظر جغرافیایی نیز بسیار به هم نزدیک هستند.

۳) گروه ACB دارای تنوع ژنتیکی بالایی است و همچنین طبق نمودار به سه گروه ESN، YRI و LWK نزدیک است. به لحاظ تاریخی، ریشه این گروه که آفریقایی تباران ساکن باربادوس هستند، به برده‌هایی برمی‌گردد که اکثر آن‌ها از کشورهایمانند کنیا (LWK) و نیجریه (ESN و YRI) از طریق خلیج گینه به باربادوس منتقل شده‌اند.

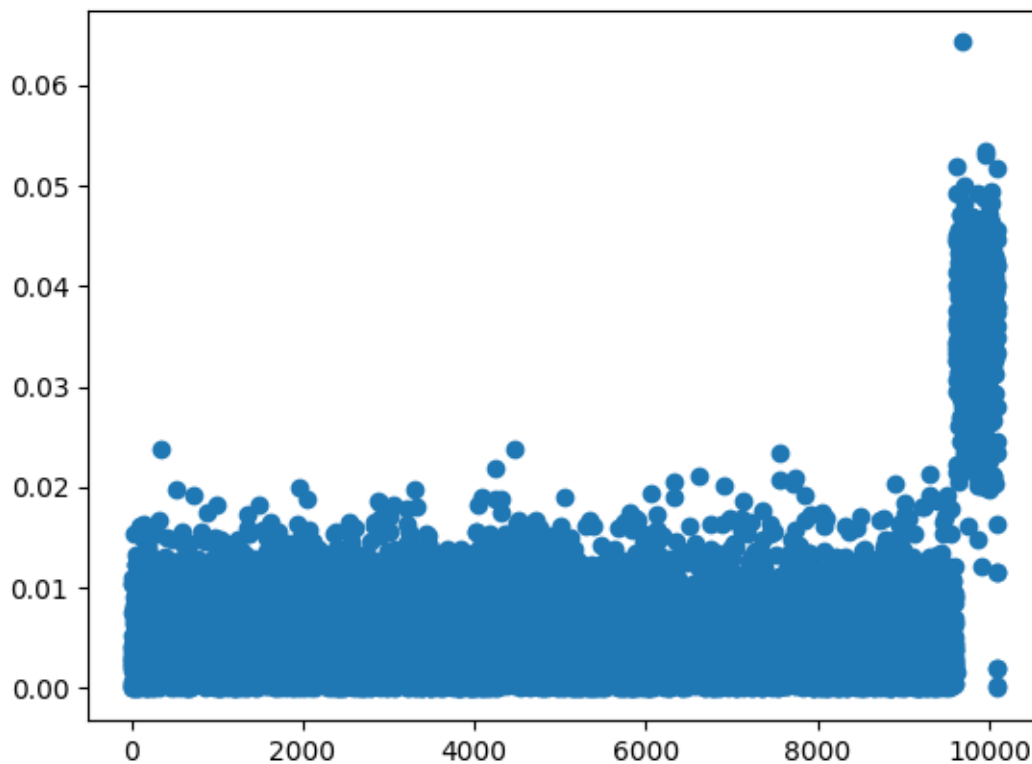
۴) دو گروه GWD و MSL، از سایر گروه‌ها فاصله دارند و چون مربوط به دو کشور مختلف نزدیک به هم هستند، ضمن نزدیک بودن به یکدیگر، کاملاً جدایی‌پذیر هستند.

d) کد مربوط به این بخش در فایل `d.py` قرار دارد. خروجی این دو مولفه، افراد را براساس جنسیت به دو کلاستر مختلف تقسیم می‌کنند. خروجی به این صورت است:

e) با توجه به نمودار، مولفه سوم اطلاعات مربوط به جنسیت افراد را شامل می‌شود. با توجه به شکل فوق آستانه $Y=0$ ، برای تفکیک جنسیت افراد کافی به نظر می‌رسد؛ بنابراین مولفه سوم به تنهایی برای تفکیک جنسیت افراد کافی است.

f) کد مربوط به این بخش در فایل `f.py` قرار دارد. نمودار خواسته شده در شکل زیر ارائه شده است:

همانطور که مشاهده می‌شود مولفه سوم، به اندیس‌های آخر ضریب بیشتری اختصاص می‌دهد. از طرفی می‌دانیم نوکلتویس‌ها، واحدهای سازنده کروموزم‌ها هستند. همچنین کروموزم‌های آخر در مردان به صورت XY و در زنان به صورت XX می‌باشد؛ بنابراین مقادیر نوکلتویس‌های اندیس‌های آخر در مردان و زنان متفاوت است. در نتیجه مولفه سوم برای زنان و مردان مقدار بسیار متفاوتی را برمی‌گرداند. این مورد توجه می‌کند که چرا در قسمت d، مولفه سوم، برای تفکیک جنسیت به خوبی عمل می‌کند.

(۵)

(a) کد مربوط به این قسمت در فایل `a.py` قرار دارد. مرکز هر کلاستر در هر مرحله، داده‌ای از آن کلاستر است که میانگین فاصله آن از سایر داده‌های همان کلاستر، کمینه باشد. خروجی با نام `output.txt` ذخیره شده است. ساختار فایل خروجی به این صورت است:

Centroid ID: [List of IDs]

...

(b) کد مربوط به این قسمت در فایل `b.py` قرار دارد. برای انتخاب مراکز اولیه به این صورت عمل می‌کنیم:

(۱) داده‌ای که بیشترین میانگین فاصله را از سایر داده‌ها دارد به عنوان اولین مرکز انتخاب و در آرایه `output` ذخیره می‌کنیم.

(۲) داده‌ای که بیشترین میانگین فاصله را از داده‌های موجود در آرایه `output` دارد انتخاب می‌کنیم و به آرایه `output` اضافه می‌کنیم.

۳) مرحله ۲ تا زمانی که ۲۵ مرکز انتخاب شوند تکرار می‌کنیم.

خروجی که شامل ۲۵ مرکز اولیه است در فایل part_b.txt ذخیره شده است.

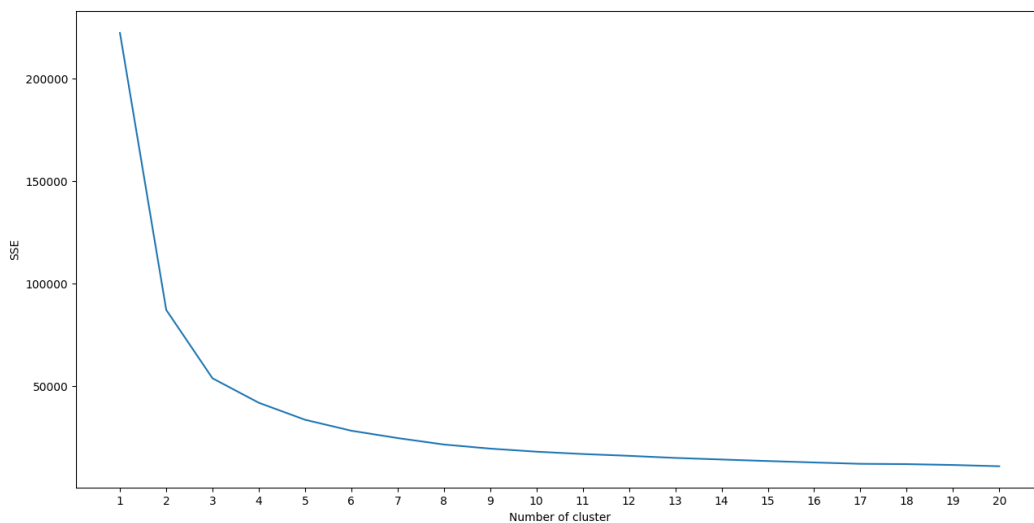
۶)

(a) کد مربوط به این قسمت در فایل a.py قرار دارد. ستون‌های مربوط به 'ID' و 'SubjectID' به علت بی‌ارتباط بودن حذف شده‌اند. همچنین برای جلوگیری از تاثیر بزرگی مقادیر ویژگی‌ها در مقدار کوواریانس، داده‌ها با استفاده از میانگین و انحراف معیار نرمال شده‌اند. در انتها قدرمطلق مقادیر کوواریانس محاسبه شده و ۱۱ مقدار اول آن چاپ شده‌اند. (ردیف اول مربوط به خود 'ALSFRS_slope' می‌باشد)

```
ALSFRS_slope      1.000000
ALSFRS_Total_range 0.819305
trunk_range       0.686407
hands_range       0.632350
ALSFRS_Total_min  0.601810
leg_range         0.584507
mouth_range       0.553194
trunk_min         0.488530
mouth_min         0.435538
respiratory_range 0.432878
hands_min         0.424107
```

بنابراین ویژگی‌های فوق (به جز ردیف اول) به عنوان ویژگی‌های دیتاست کاهش یافته انتخاب می‌شوند.

(b) کد مربوط به این قسمت در فایل b.py قرار دارد. بدین منظور، مقدار SSE برحسب K را رسم می‌کنیم:

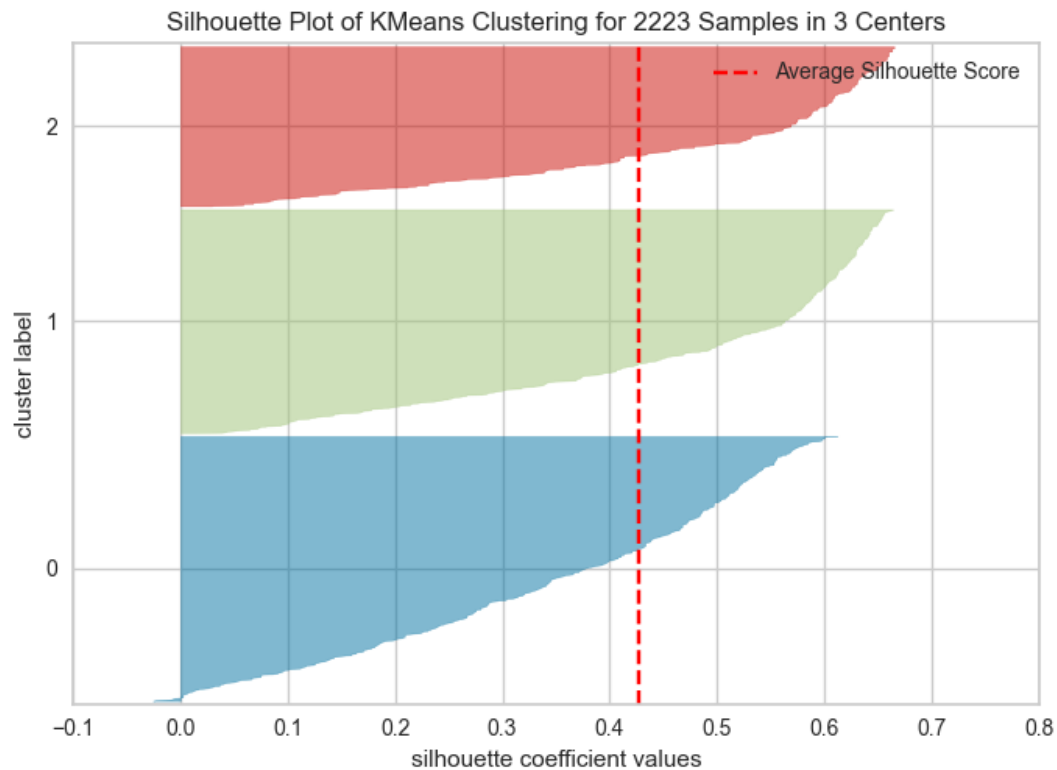

با توجه به نمودار فوق و روش Elbow، به نظر می‌رسد 3 مقدار مناسبی برای پارامتر K می‌باشد.

(c) کد مربوط به این قسمت در فایل c.py قرار دارد. ابتدا مرکز کلاسترها رو نمایش می‌دهیم:

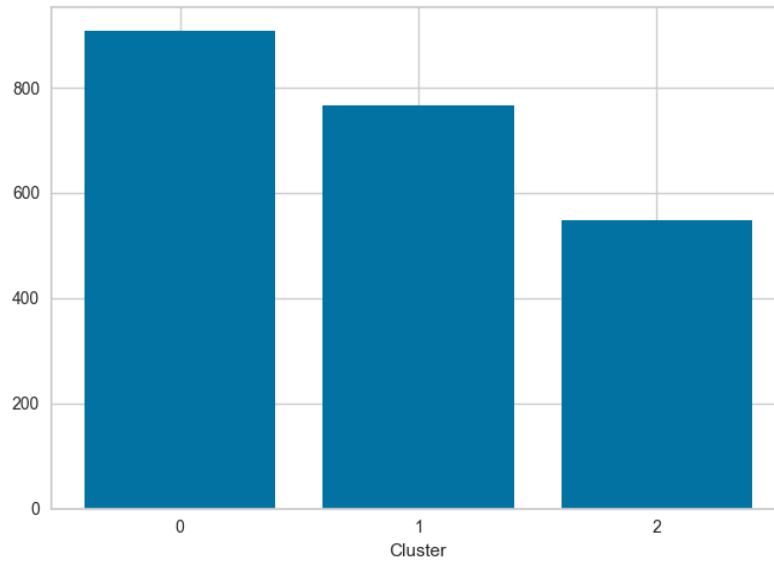
	ALSFRS_Total_range	trunk_range	hands_range	ALSFRS_Total_min	leg_range	mouth_range	trunk_min	mouth_min	respiratory_range	hands_min
0	0.027224	0.007904	0.007931	18.611233	0.006500	0.005856	2.313877	8.227974	0.002570	2.325991
1	0.012945	0.004110	0.003669	29.367666	0.004202	0.002713	5.352021	10.148631	0.001282	5.537158
2	0.042387	0.010098	0.009643	8.691606	0.008348	0.013250	0.666058	3.715328	0.004143	0.757299

برای رسم نمودار silhouette از کتابخانه YellowBricks استفاده می‌کنیم:

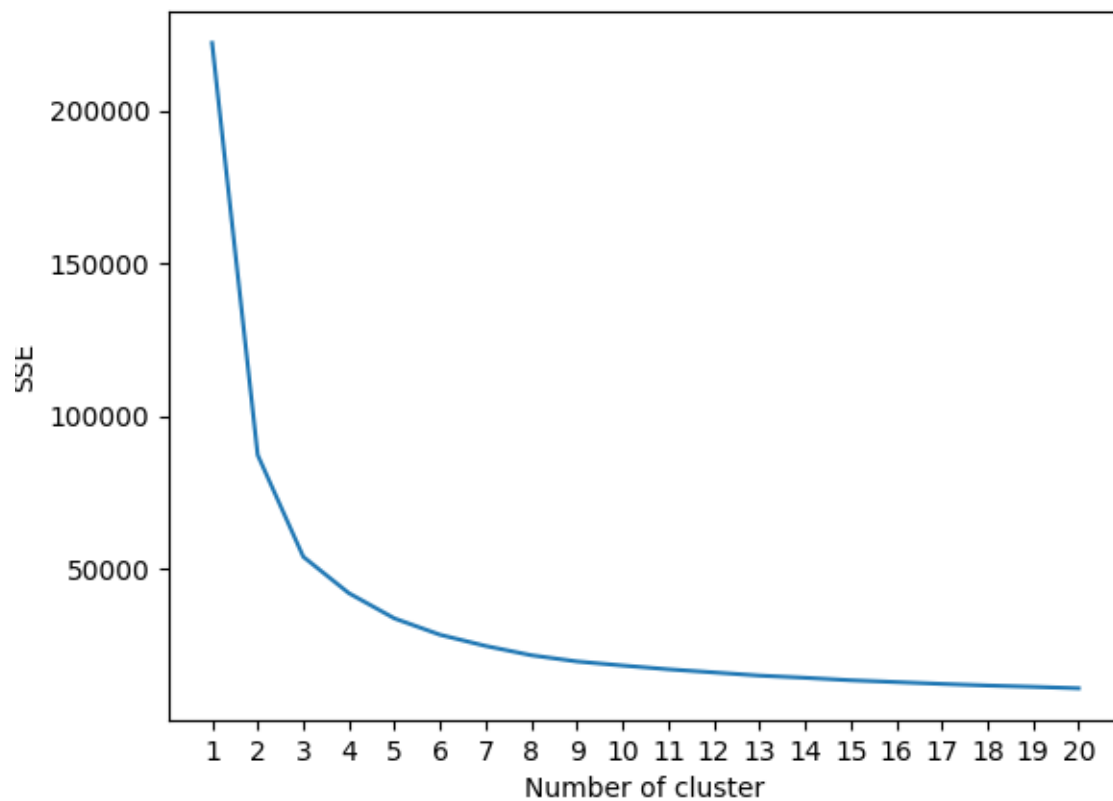

ضریب silhouette نشان دهنده فاصله هر نمونه از کلاستر همسایه است. مقدار این ضریب می‌تواند از 1 تا -1 متغیر باشد. مقدار 1 نشان می‌دهد که نمونه از کلاستر همسایه بسیار دور است؛ (و بنابراین احتمالاً به درستی دسته بندی شده) مقدار صفر نشان می‌دهد که نمونه روی مرز بین دو کلاستر همسایه قرار دارد و در نهایت مقادیر منفی یعنی ممکن است آن نمونه به کلاستر اشتباه منتسب شده باشد. براساس این توضیحات دسته‌بندی فوق مناسب به نظر می‌رسد؛ زیرا اکثر داده‌ها در سمت راست خط میانگین (خط چین قرمز) قرار دارند و بنابراین از کلاسترهای همسایه فاصله مناسبی دارند.

در انتها تعداد اعضای هر کلاستر را در نمودار زیر نشان می‌دهیم:

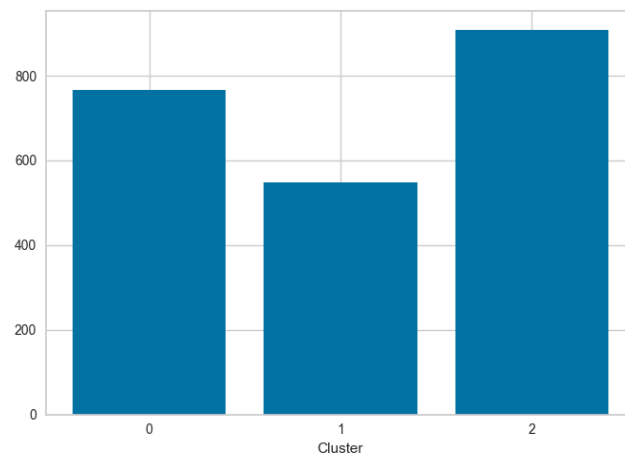
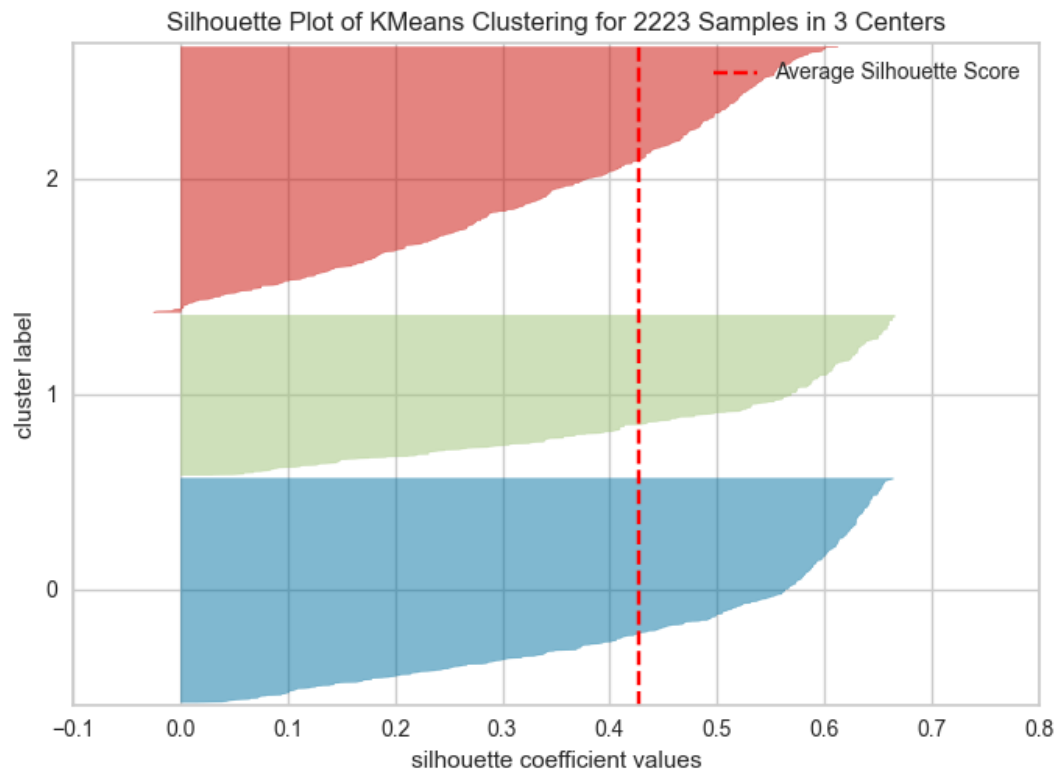
(d) کد مربوط به این بخش در فایل `d.py` قرار دارد. همانند بخش `b` عمل می‌کنیم، با این تفاوت که نقاط اولیه کلاسترها به وسیله روش `k-means++` تعیین می‌شوند.

مجددا مقدار ۳ برای پارامتر k انتخاب می‌شود.

(e) کد مربوط به این بخش در فایل `e.py` قرار دارد. نتایج در این بخش تفاوتی با بخش C ندارد؛ تنها شماره کلاسترها متفاوت است. مجددا نتایج را نمایش می‌دهیم:

	ALSFRS_Total_range	trunk_range	hands_range	ALSFRS_Total_min	leg_range	mouth_range	trunk_min	mouth_min	respiratory_range	hands_min
0	0.012945	0.004110	0.003669	29.367666	0.004202	0.002713	5.352021	10.148631	0.001282	5.537158
1	0.042387	0.010098	0.009643	8.691606	0.008348	0.013250	0.666058	3.715328	0.004143	0.757299
2	0.027224	0.007904	0.007931	18.611233	0.006500	0.005856	2.313877	8.227974	0.002570	2.325991

باتوجه به تحلیلی که در بخش C ارائه شد، نتایج الگوریتم رضایت بخش است.

(f) کد مربوط به این بخش در فایل `f.py` قرار دارد. مجدداً برای رسم نمودار `silhouette` از کتابخانه `YellowBricks` استفاده می‌کنیم. در صورت اجرای این کتابخانه برای مدل‌های سلسه‌مراتبی، با خطای زیر مواجه می‌شویم:

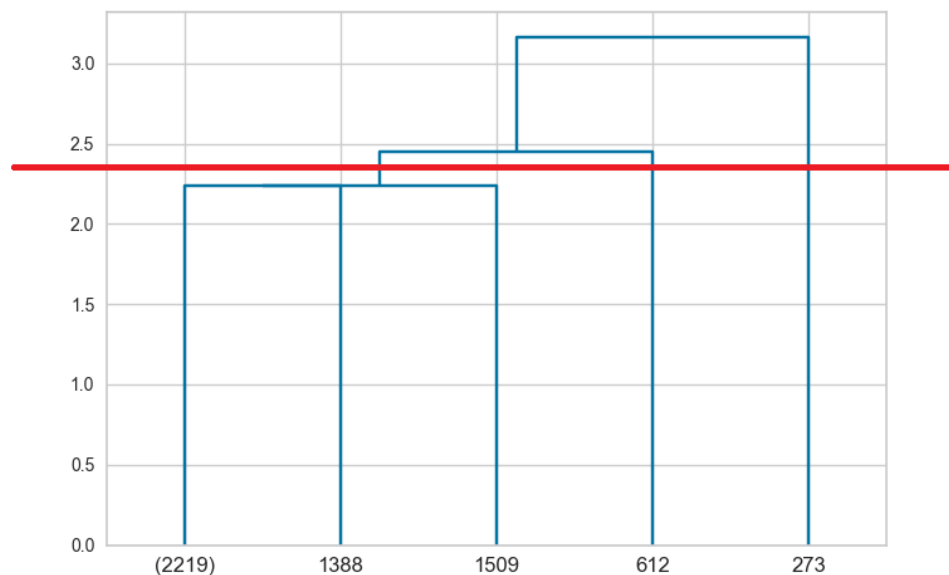
```
File "C:\Users\acer\AppData\Local\Programs\Python\Python39\lib\site-packages\yellowbrick\cluster\silhouette.py", line 145, in fit
    labels = self.estimator.predict(X)
AttributeError: 'AgglomerativeClustering' object has no attribute 'predict'
```

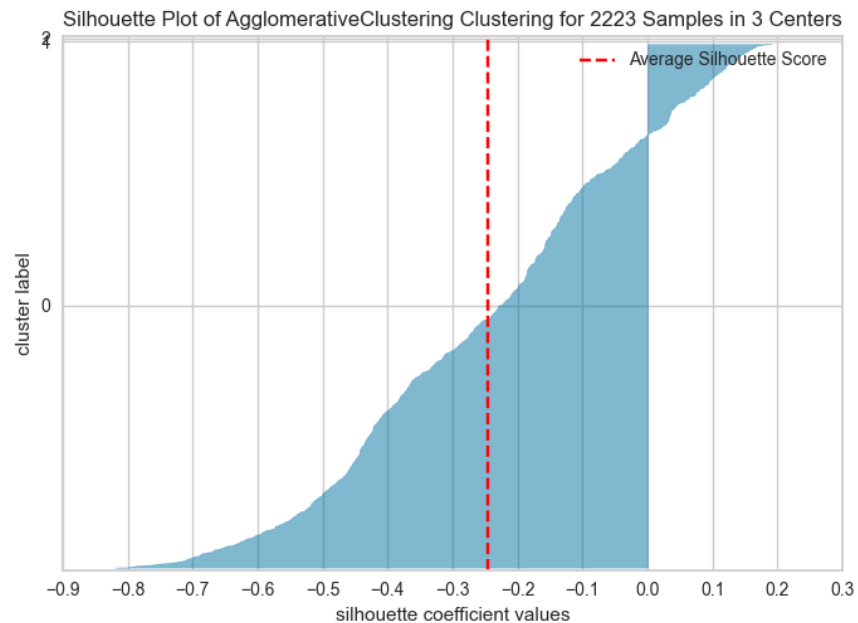
دلیل خطای فوق این است که مدل `AgglomerativeClustering` در کتابخانه `sklearn` فاقد متد `predict` می‌باشد. برای حل این مشکل خط ۱۴۵ از فایل مورد اشاره در خطای بالا را به این صورت تغییر می‌دهیم:

```
144 # Compute the scores of the cluster
145 try:
146     labels = self.estimator.predict(X)
147 except:
148     labels = self.estimator.fit_predict(X)
```

همچنین برای رسم نمودار دندوگرام از کتابخانه `scipy` و تابع ارائه شده در مستندات آن استفاده می‌کنیم. جهت مقایسه بهتر با نتایج قسمت های قبل، تعداد کلاسترها را ۳ در نظر می‌گیریم:

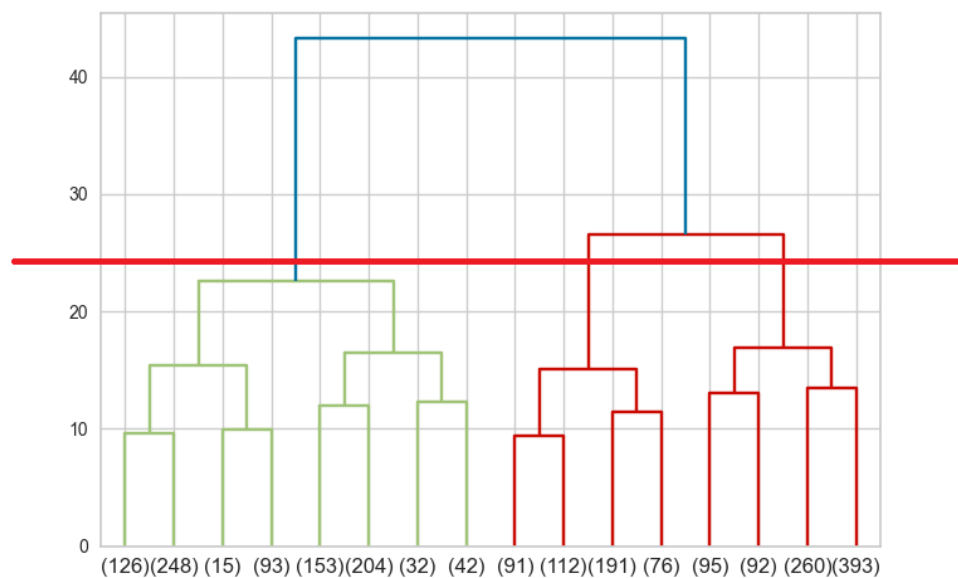
ابتدا به بررسی `single linkage` می‌پردازیم:

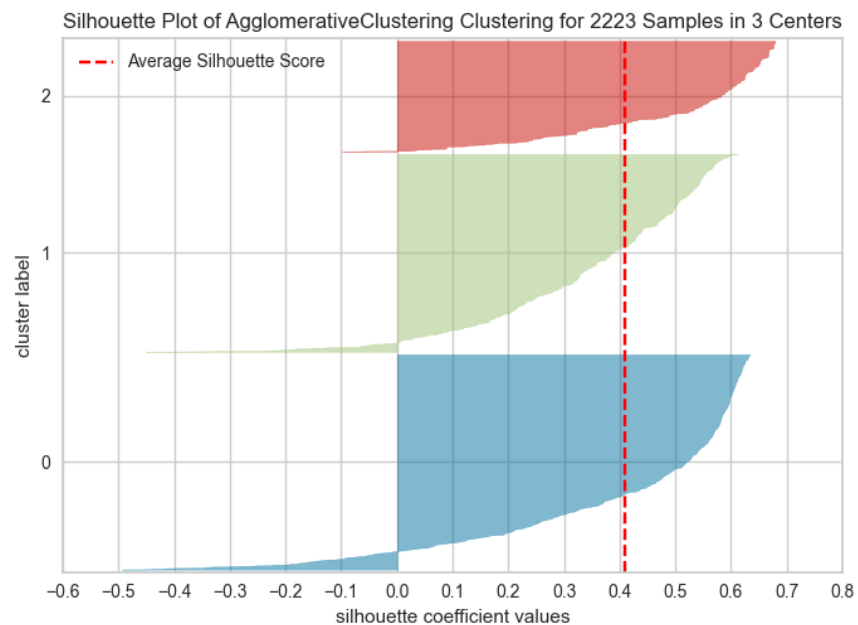

در نمودار دندوگرام، اعداد داخل پرانتز نشان‌دهنده تعداد داده‌های موجود در آن نقطه، و اعداد بدون پرانتز نشان‌دهنده اندیس آن داده است. با توجه به نمودارهای فوق، این الگوریتم عملکرد مناسبی نداشته است. همچنین در نمودار silhouette تنها منحنی مربوط به کلاستر ۰ قابل مشاهده است؛ زیرا دو کلاستر دیگر تنها دارای یک عضو هستند. لازم به ذکر است افزایش تعداد کلاسترها نیز تاثیری در بهبود عملکرد این الگوریتم ندارد.

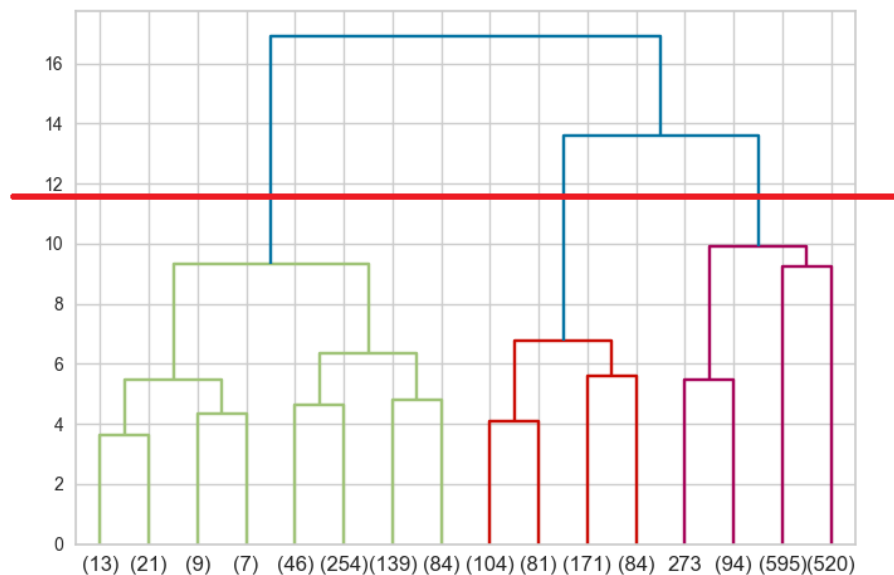
در ادامه الگوریتم complete-linkage را بررسی می‌کنیم:

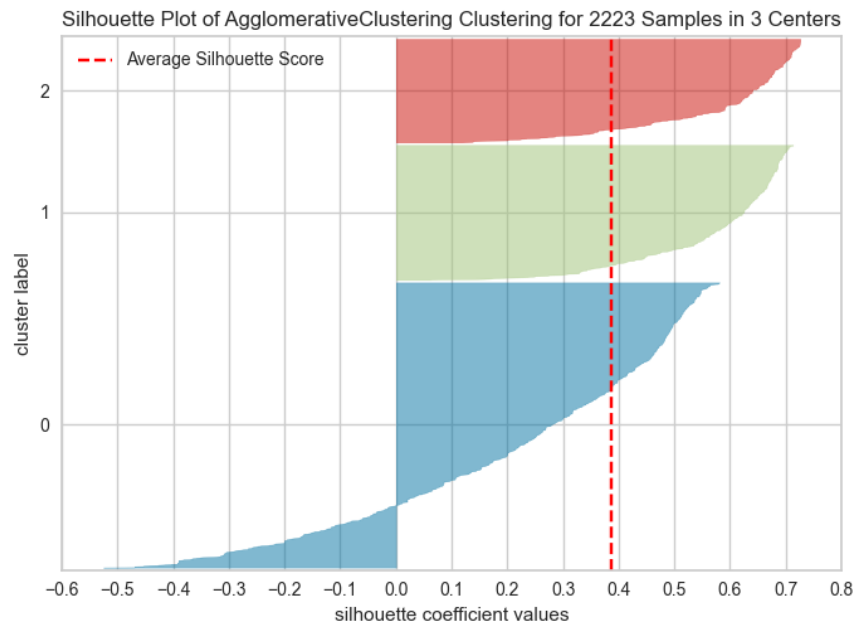

همانطور که مشاهده می‌شود، این الگوریتم عملکرد بسیار بهتری نسبت به الگوریتم single دارد. با توجه به نمودار silhouette، تنها مقدار کمی از داده‌ها دارای ضریب منفی هستند و اکثر آن‌ها ضریبی بیش از مقدار میانگین دارند.

در انتها نتایج روش average-linkage را بررسی می‌کنیم:

با توجه به نمودار بالا، این روش کلاستر * را به خوبی ایجاد نکرده است ولی نتایج آن همچنان نسبت به الگوریتم single-linkage بسیار بهتر است.

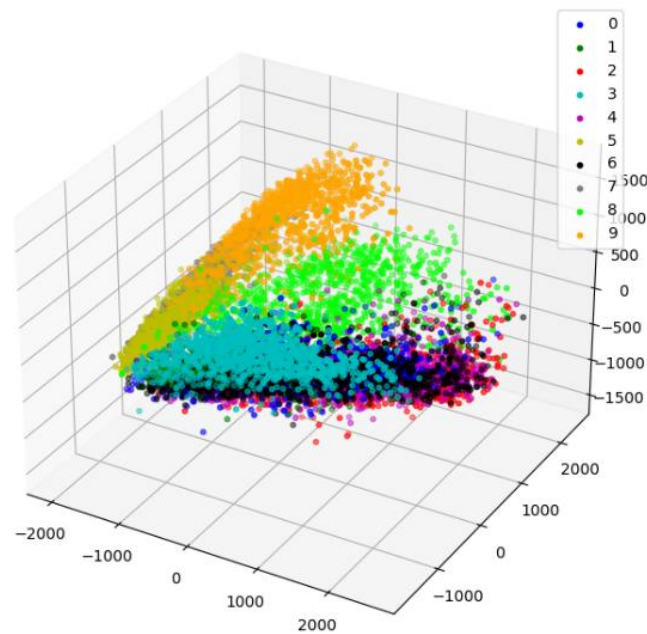
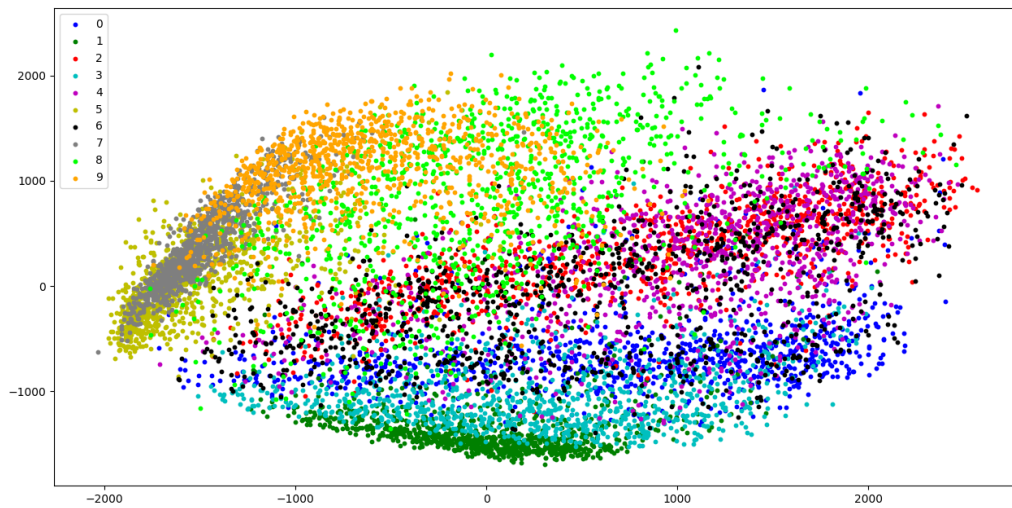
(g) با بررسی نتایج بخش‌های قبل و بویژه نمودارهای silhouette، الگوریتم k-mean بهترین نتیجه را برای دسته‌بندی داده‌ها داشته است.

(۷)

(a) کد مربوط به این بخش در فایل a.py قرار دارد. ابتدا به ۲۰ مقدارویژه اول ماتریس داده‌ها را حساب می‌کنیم:

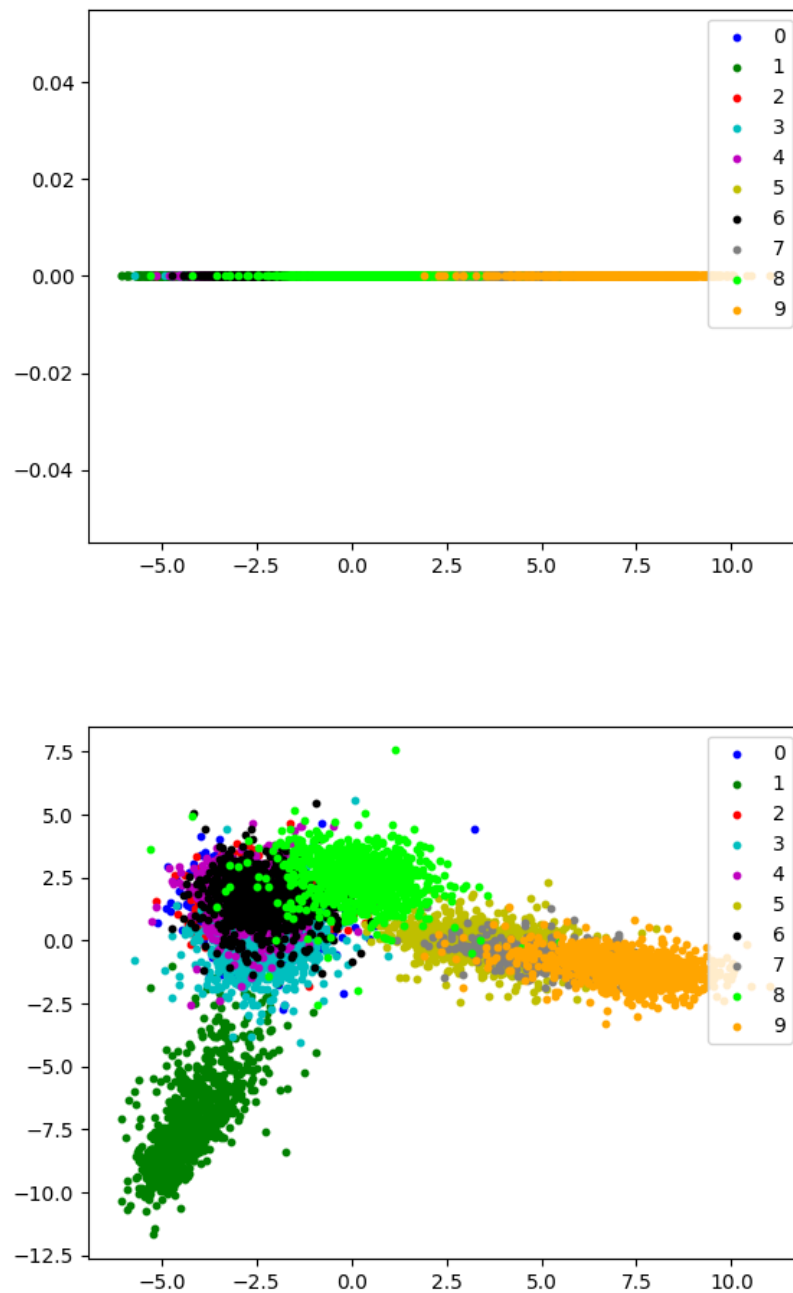
```
[1288319.52477778 779197.62253773 265730.43854769 218669.76933454
169257.23458071 152452.76424582 104674.41864859 83982.28146169
58343.40693482 57195.68412973 43687.97422622 40723.98957408
33555.72295231 28600.91358106 27417.80883762 25851.07030097
24625.23833536 23565.2096588 21246.05528271 19616.18064924]
```

با توجه به مقادیر فوق، واریانس داده‌ها در جهت‌های مختلف نسبتاً زیاد است؛ بنابراین ممکن است دو و سه مولفه اول برای دسته‌بندی داده‌ها کافی نباشد. به هر حال تصویر داده‌ها را روی دو و سه مولفه اول نمایش می‌دهیم:

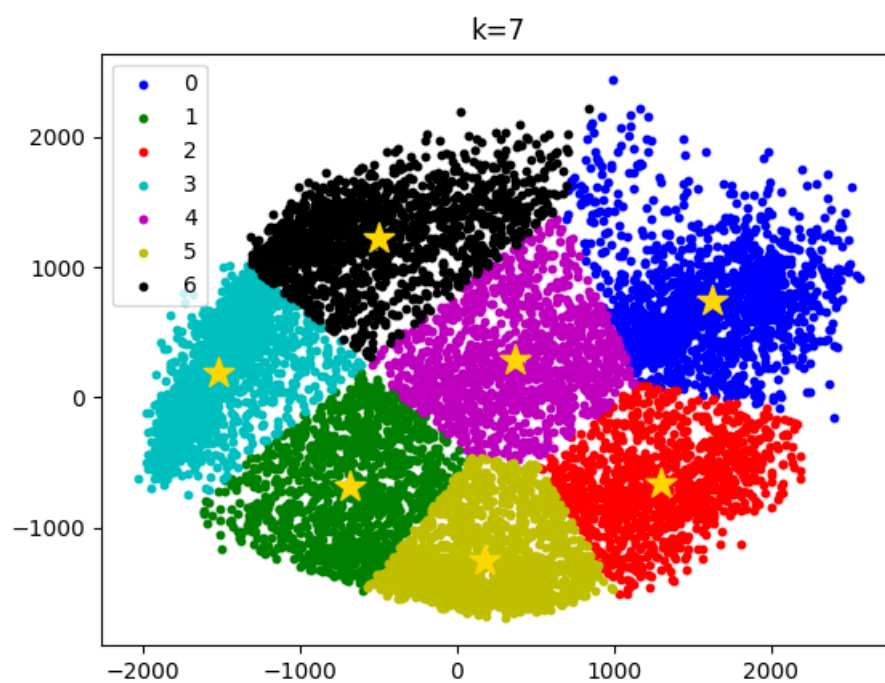
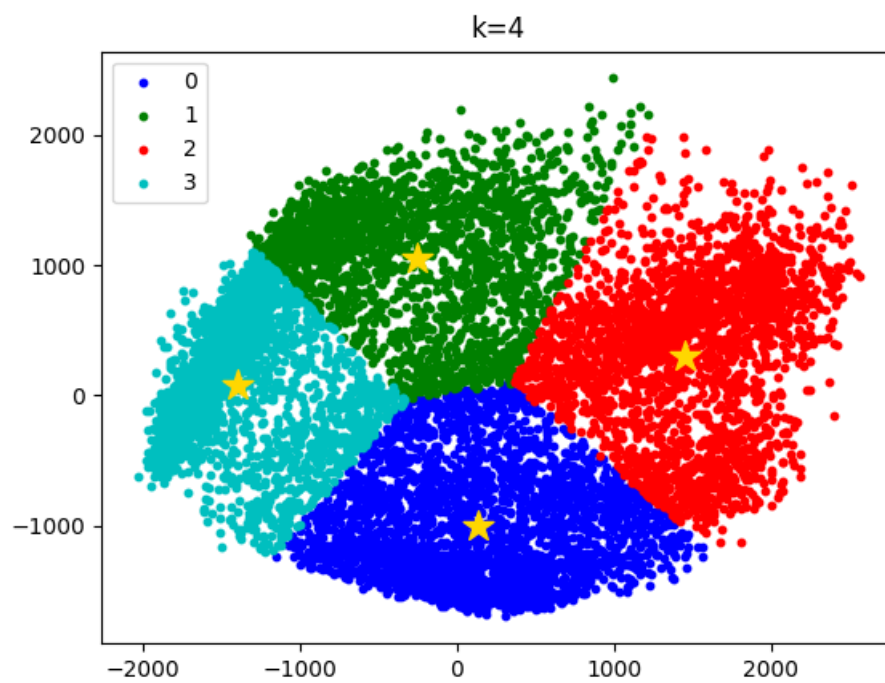
با توجه به شکل‌های فوق، دسته‌ها به خوبی از هم جدا نشده‌اند و حتی کلاس‌هایی که به هم شبیه هستند تقریباً برهم منطبق شده‌اند. اگرچه این نتایج با توجه به اینکه روش PCA یک روش کاهش بعد بدون نظارت است کاملاً مورد انتظار بوده است.

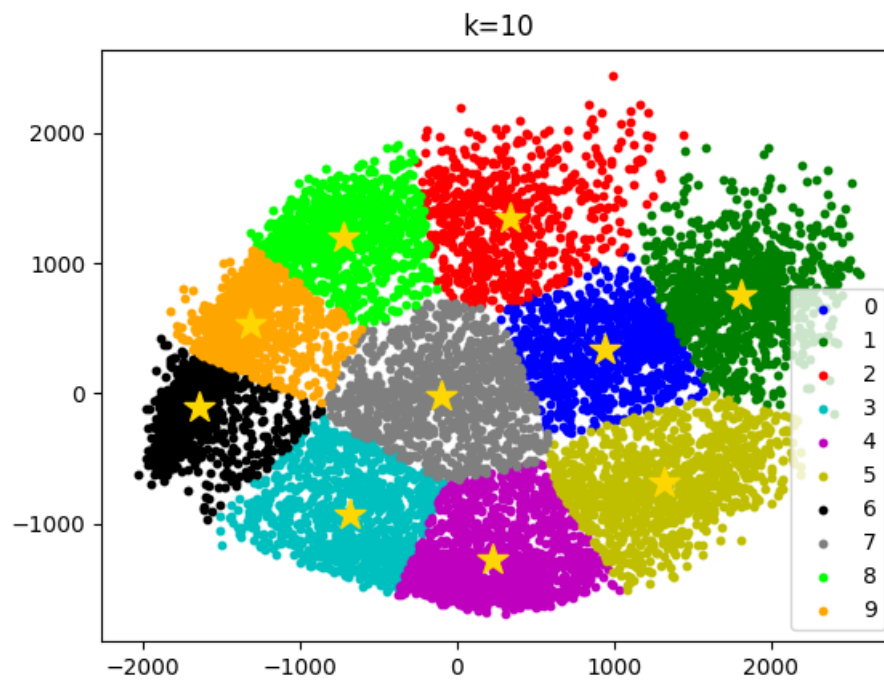
(b) کد مربوط به این قسمت در فایل `b.py` قرار دارد. داده‌ها را با روش LDA به فضای یک و دوبعدی منتقل می‌کنیم:

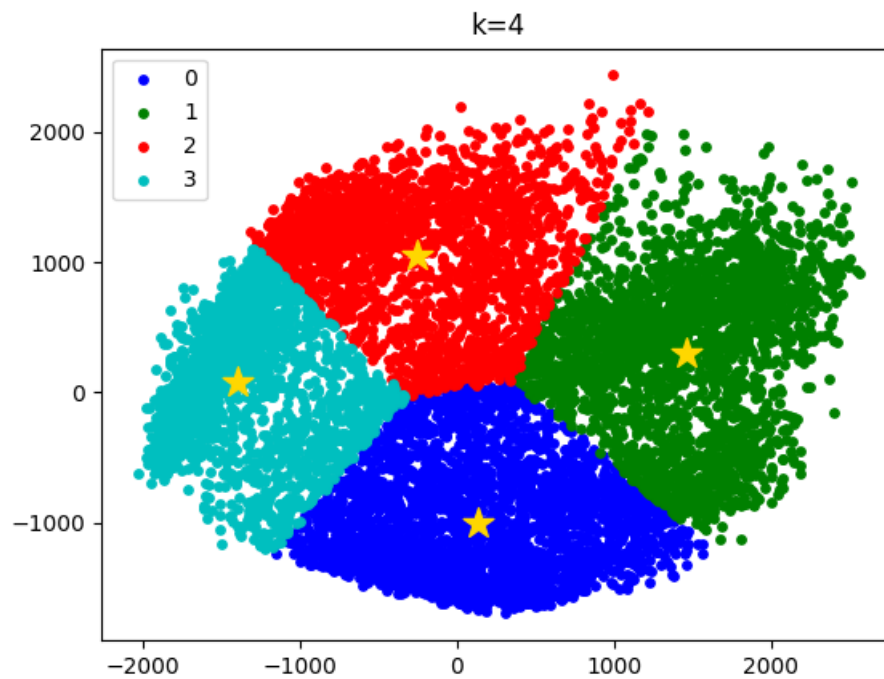
اگرچه نتایج همچنان به اندازه کافی رضایت‌بخش نیست، اما LDA به ویژه در حالت دوبعدی نسبت به PCA عملکرد نسبتاً بهتری دارد؛ زیرا LDA یک روش بانظارت است و برای کاهش بعد به برچسب داده‌ها توجه می‌کند.

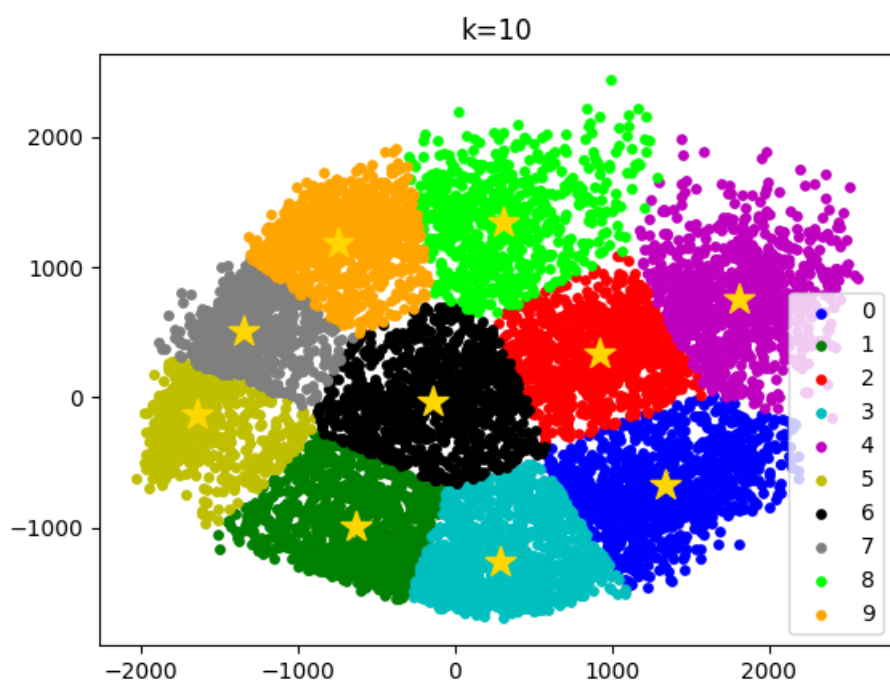
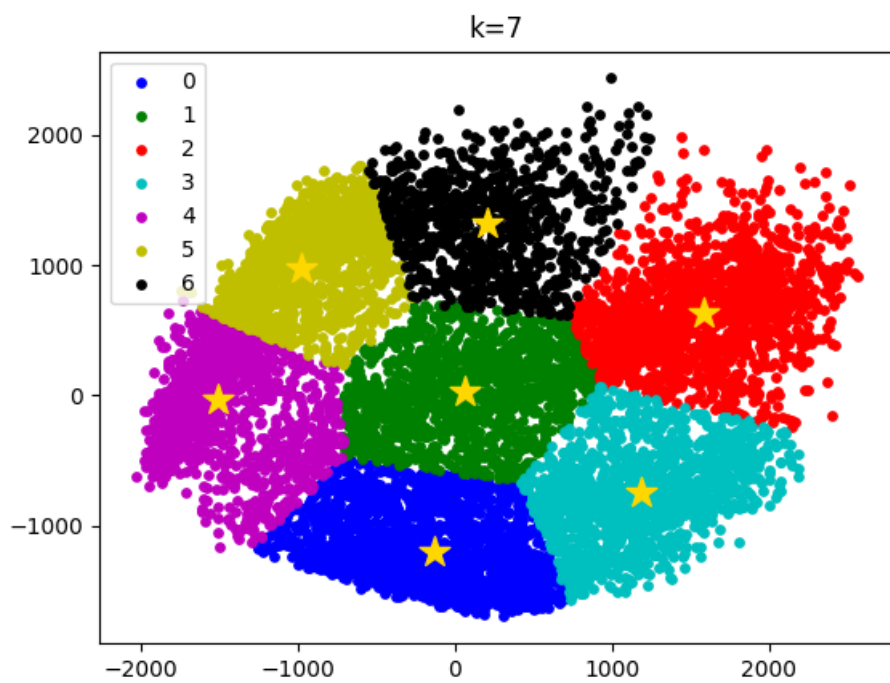
(c) کد مربوط به این بخش در فایل `c.py` قرار دارد. مطابق انتظار نتایج به هیچ‌وجه قابل قبول نیست و هیچ شباهتی به نتایج بخش a ندارد.

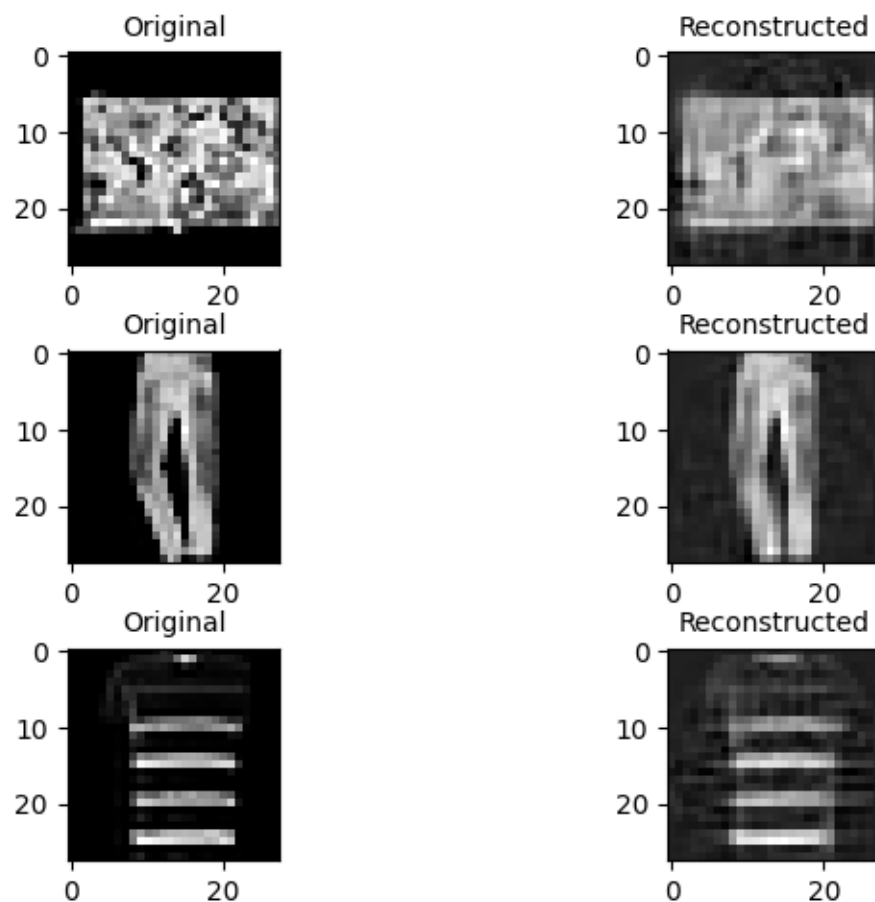
(d) کد مربوط به این بخش در فایل `d.py` قرار دارد. بعد از انتخاب مراکز اولیه طبق خواسته سوال، نتایج به این صورت است:

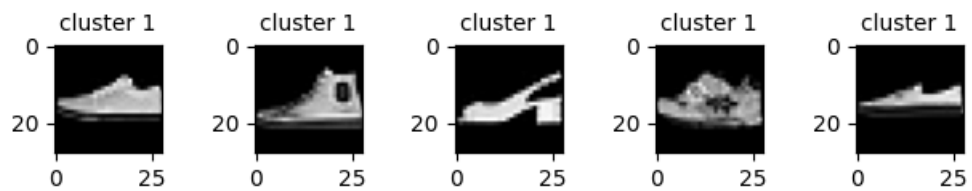
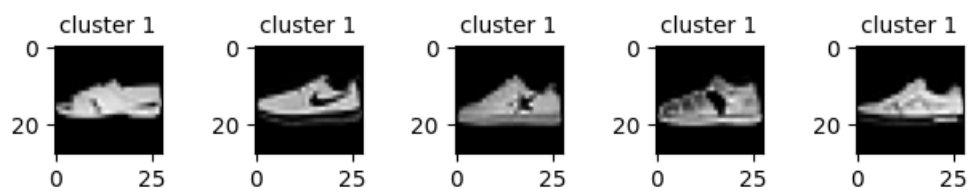
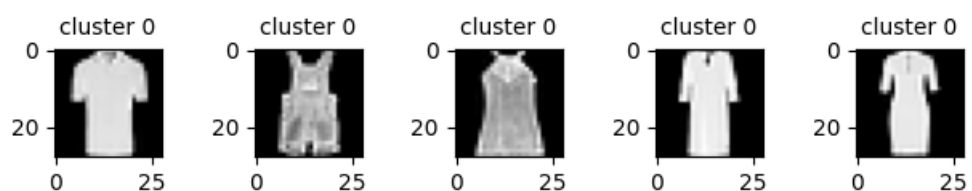
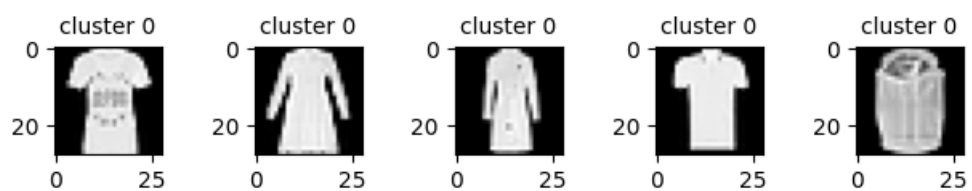
در مجموع به جز تغییری که در $k=7$ مشاهده می‌شود، نتایج مانند قسمت قبل است. به هر حال این نتایج همچنان قابل قبول نمی‌باشند.

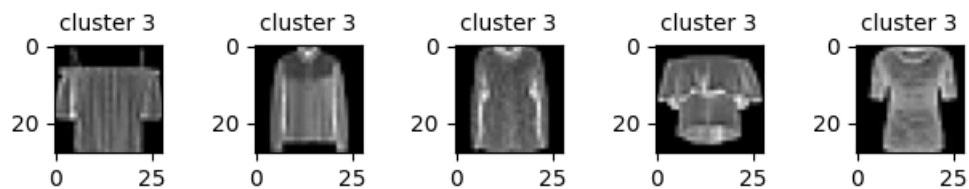
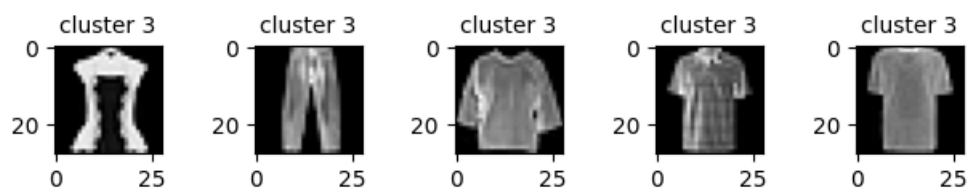
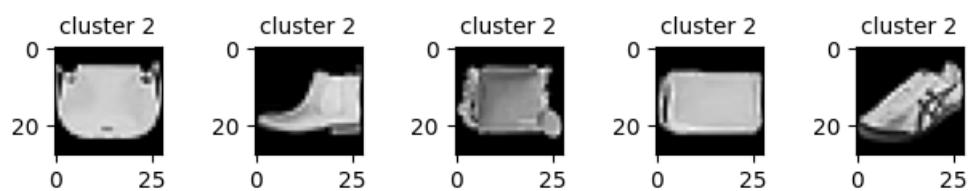
(e) کد مربوط به این بخش در فایل `e.py` قرار دارد. تعداد ۱۸۵ مولفه اصلی، بدین منظور کافی می‌باشد. نتایج بازسازی سه تصویر تحت این مولفه‌ها در تصویر زیر ارائه شده است:

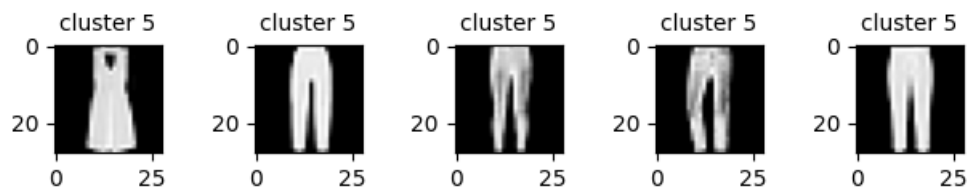
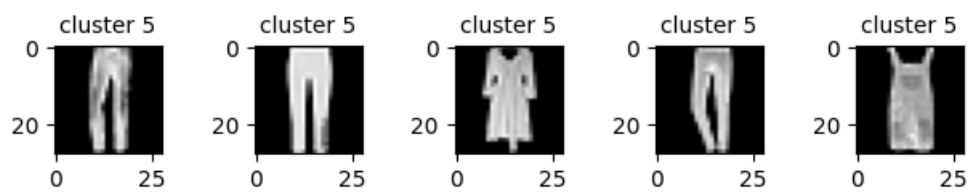
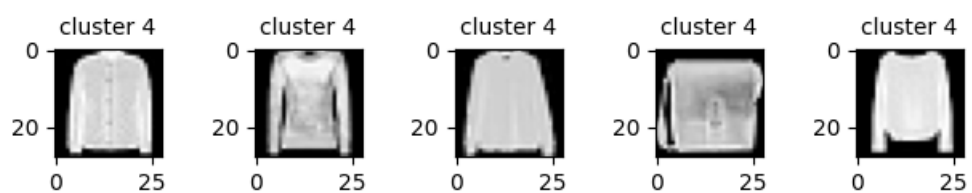
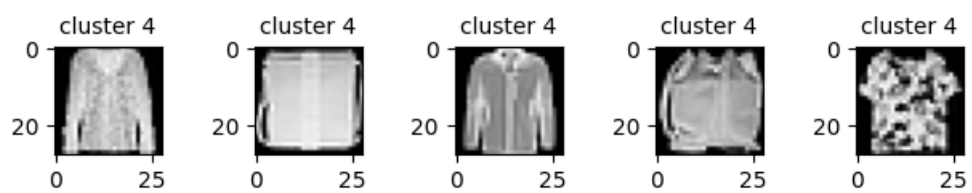

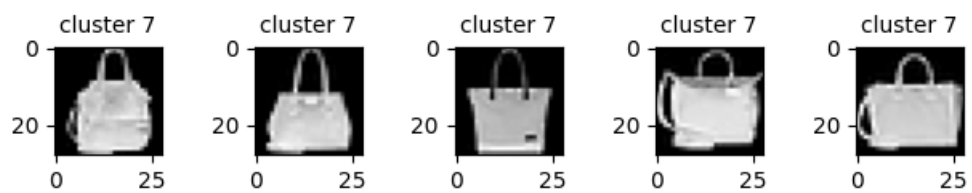
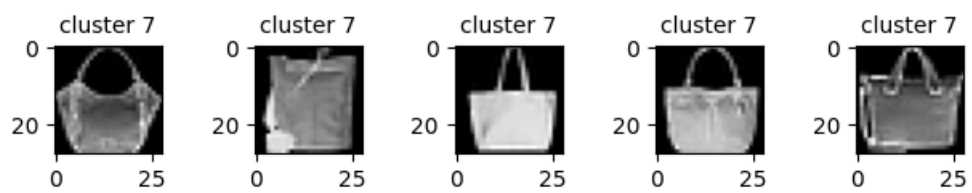
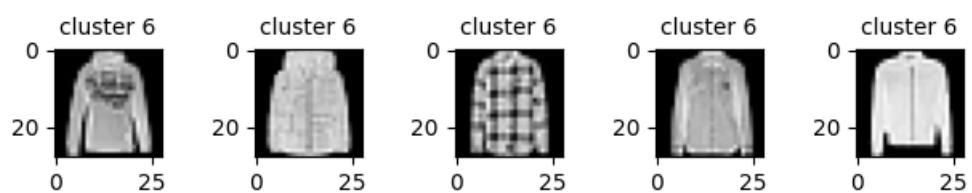
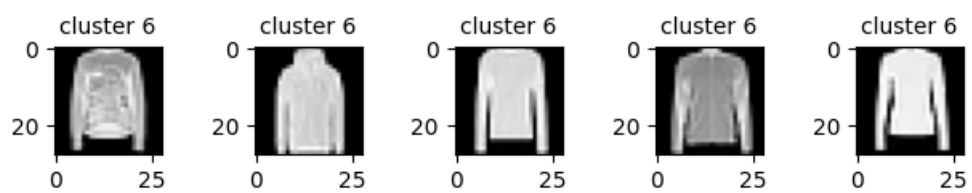
تحت این تبدیل، اگرچه برخی جزئیات از دست رفته‌است؛ اما شکل کلی اشیاء و جزئیات اصلی آنها همچنان حفظ شده است.

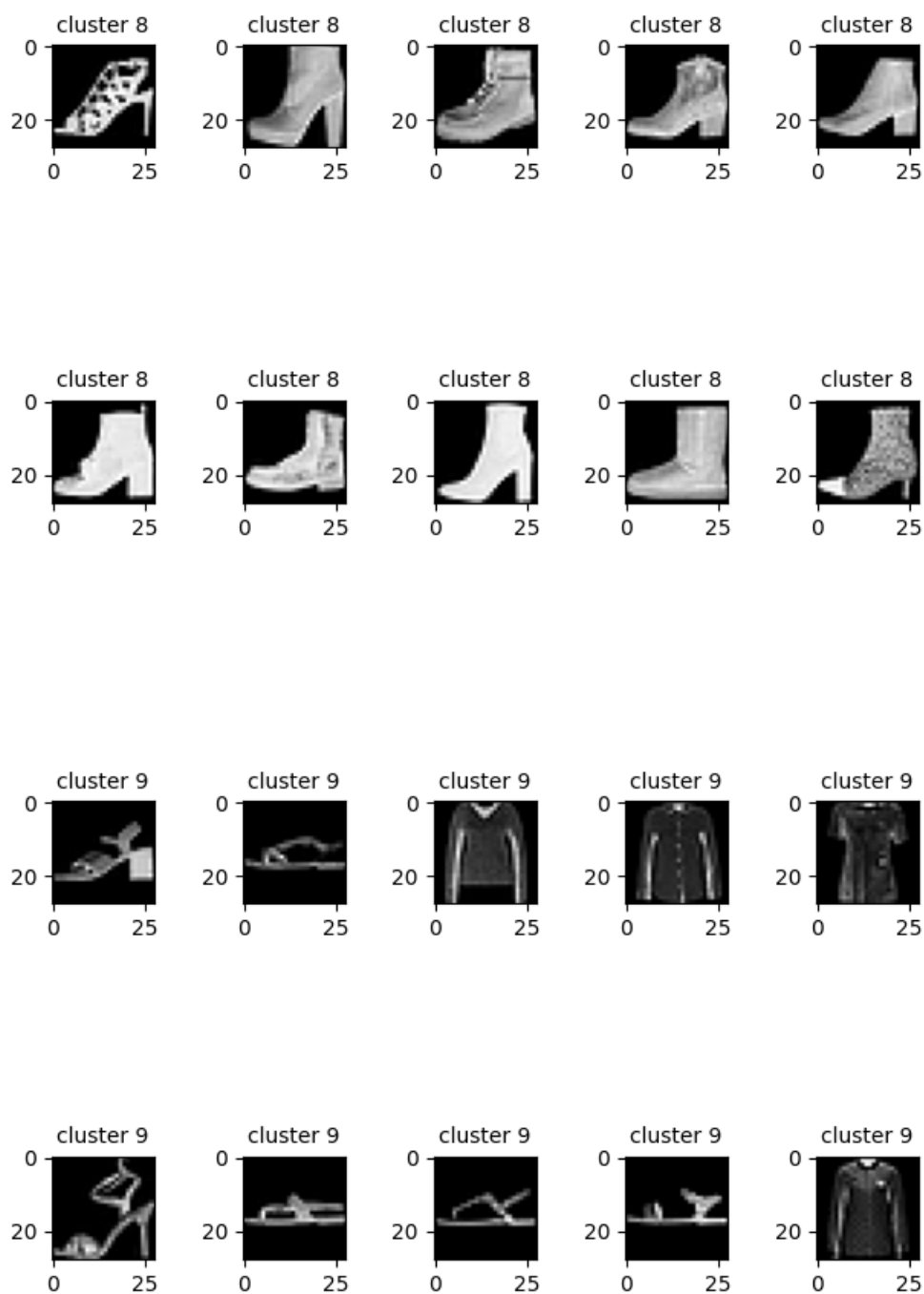
(f) کد مربوط به این بخش در فایل `f.py` قرار دارد. برای تنظیم نقاط اولیه از رویکرد `k-means++` استفاده می‌کنیم. نتایج به این صورت است:

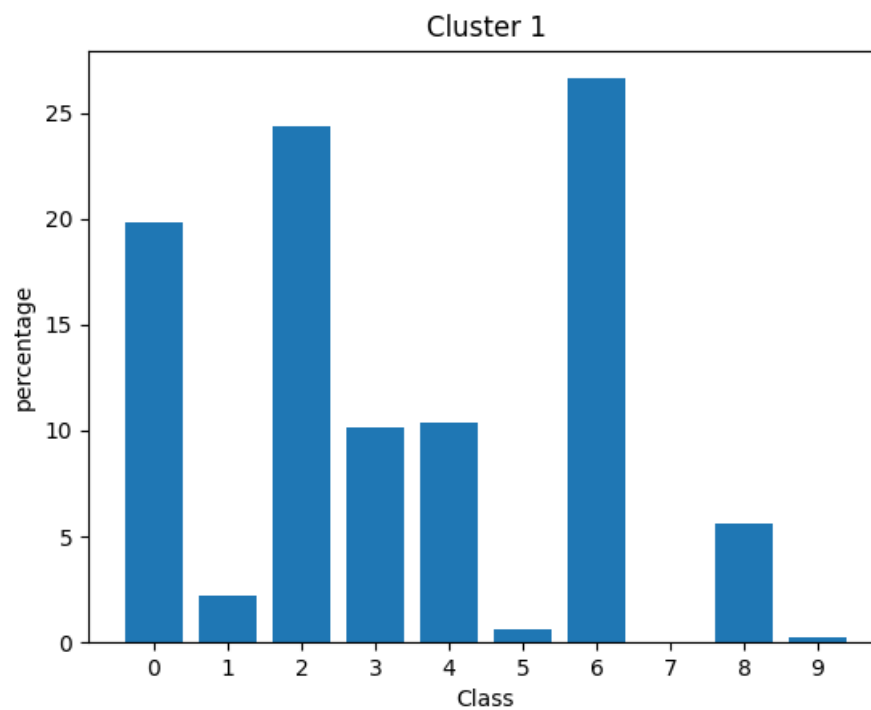
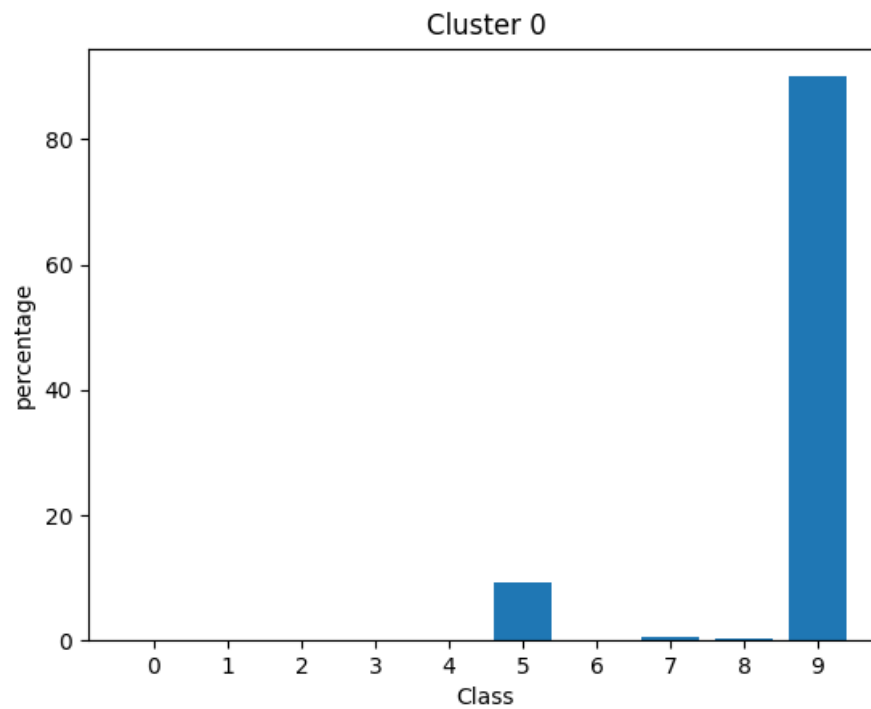

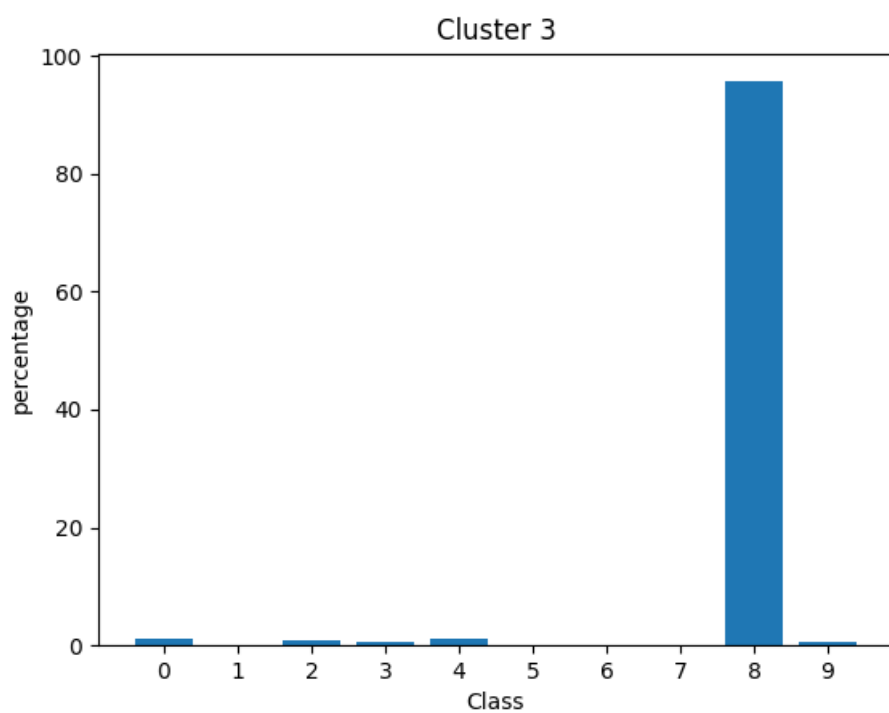
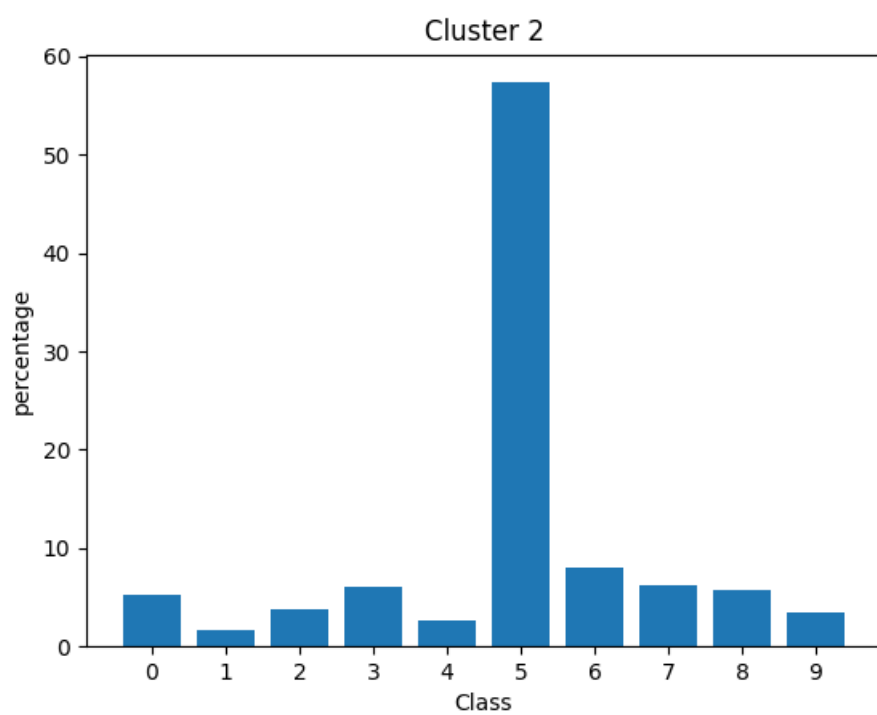

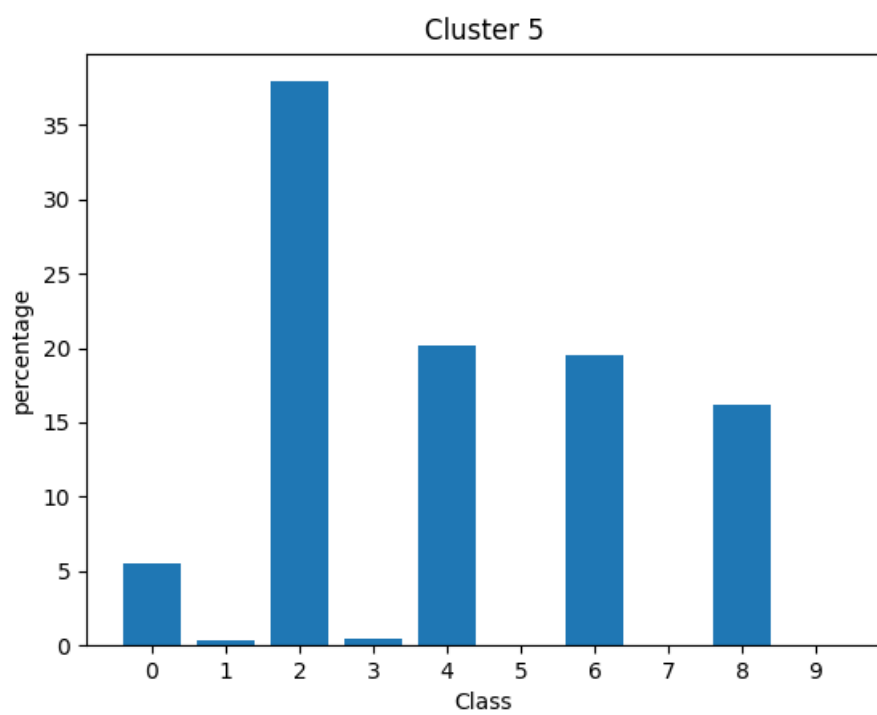
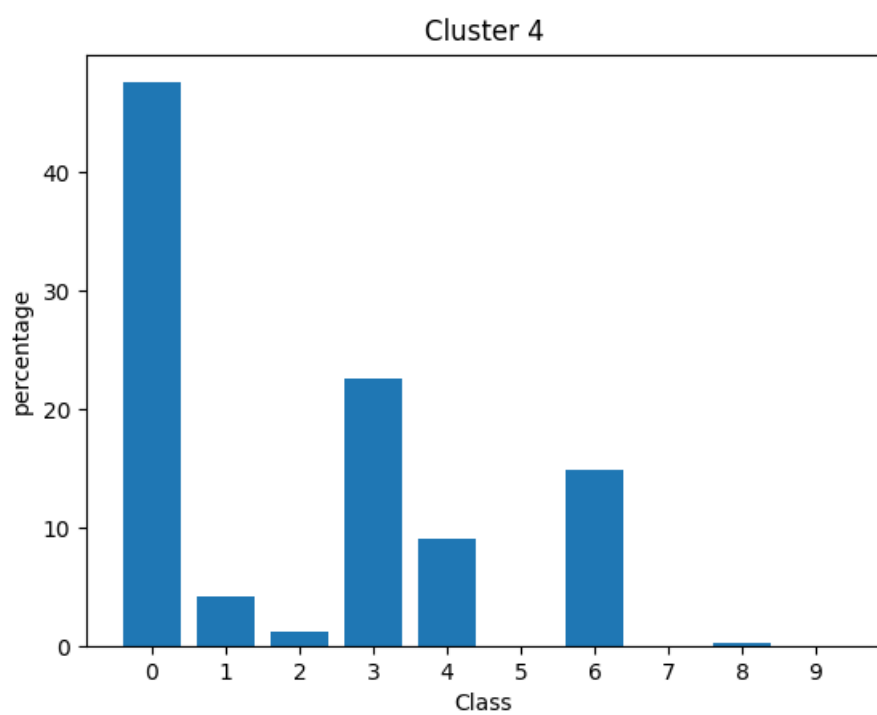

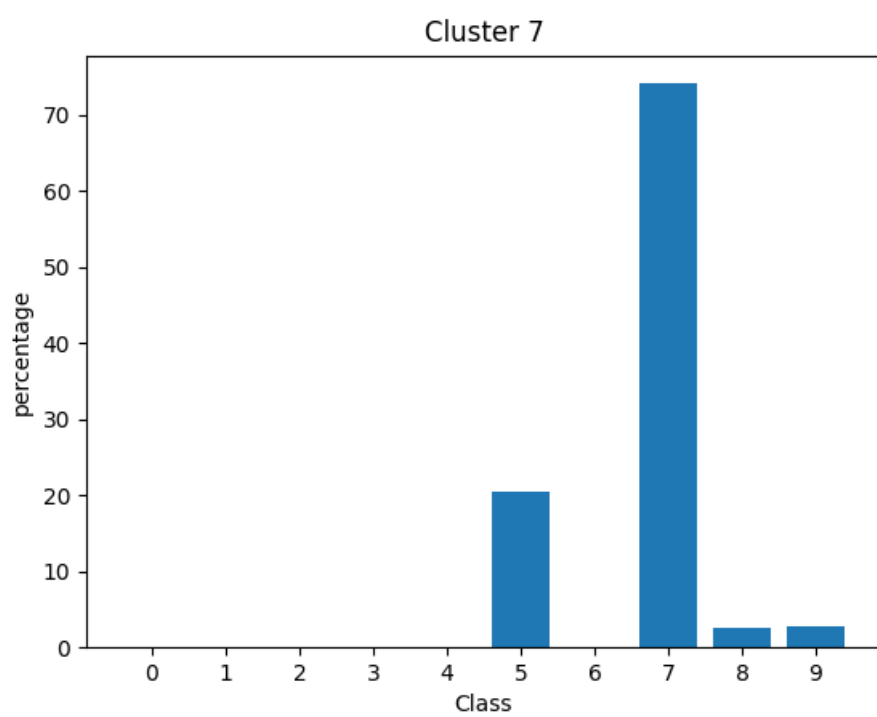
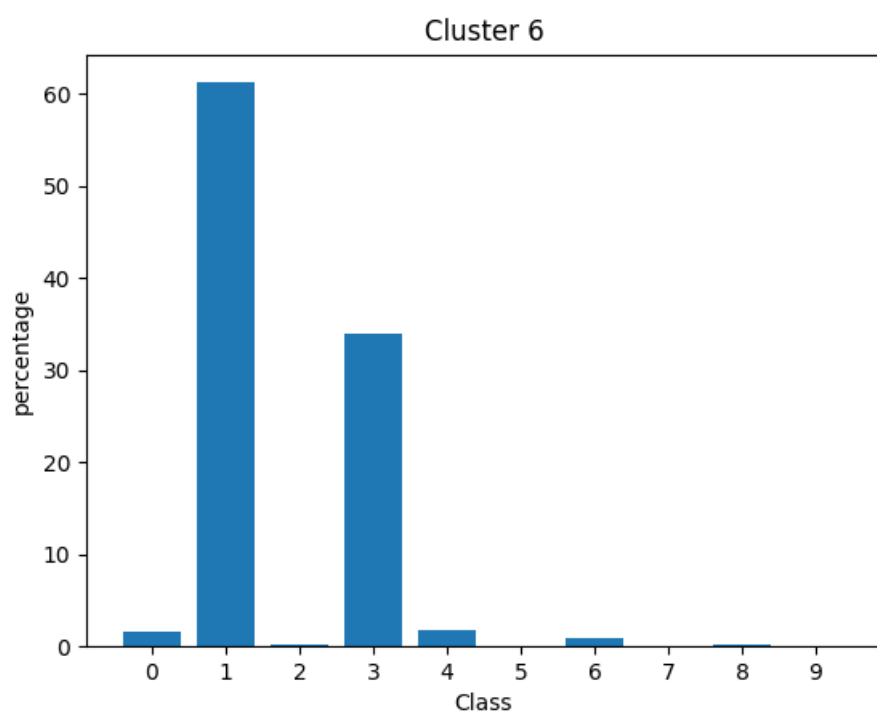
همانطور که مشاهده می‌شود اگرچه نتایج برای بعضی کلاسترها شامل مقدار قابل توجهی خطا می‌باشد؛ اما برای بعضی کلاسترها تقریباً رضایت بخش می‌باشد.

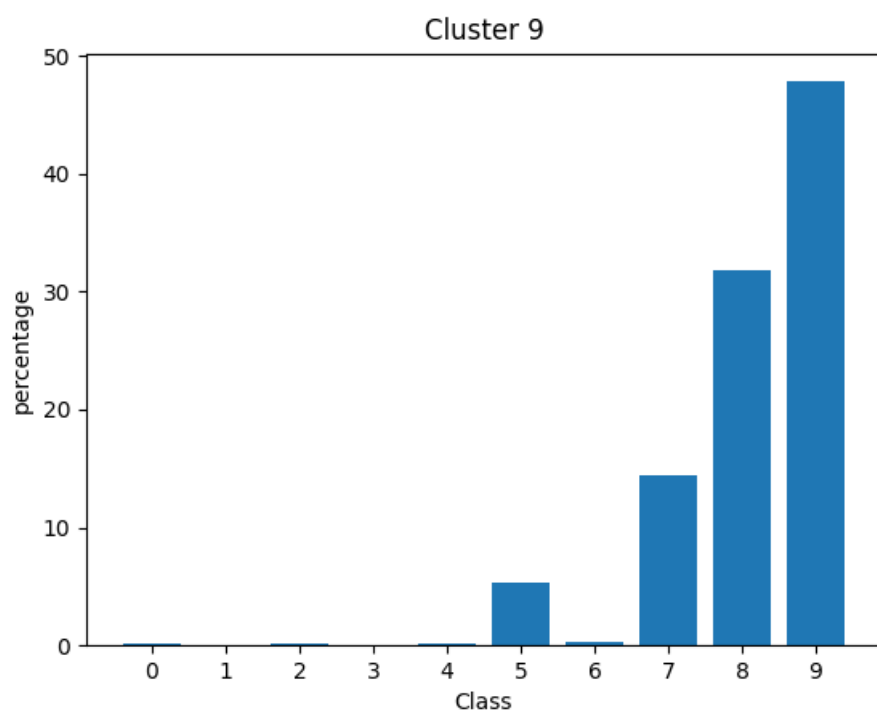
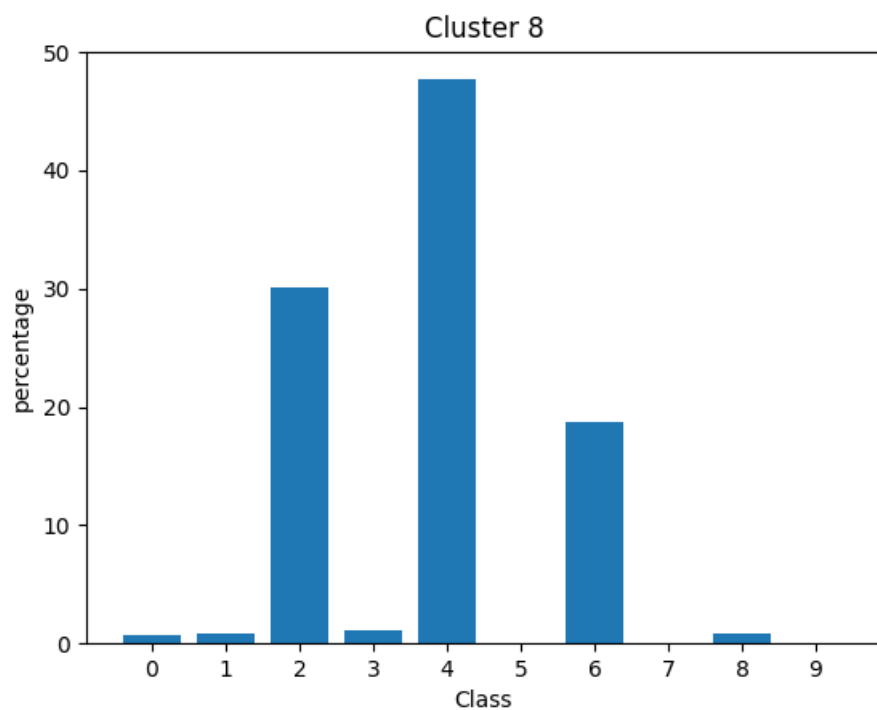
(g) کد مربوط به این بخش در فایل `g.py` قرار دارد. مجدداً از الگوریتم `k-means++` استفاده می‌کنیم. لازم به ذکر است در اجراهای مختلف، ممکن است شماره کلاسترها تغییر کند؛ اما شکل کلی نمودارها ثابت و به این صورت است:

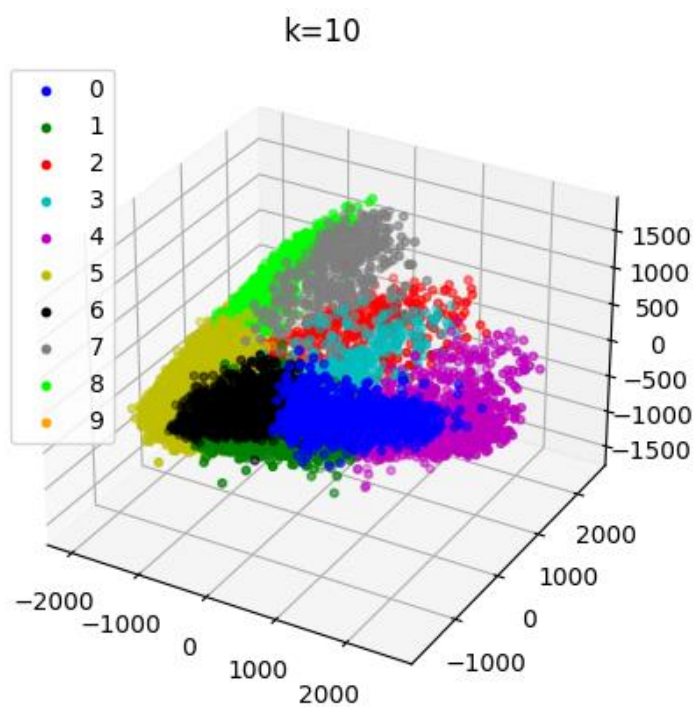
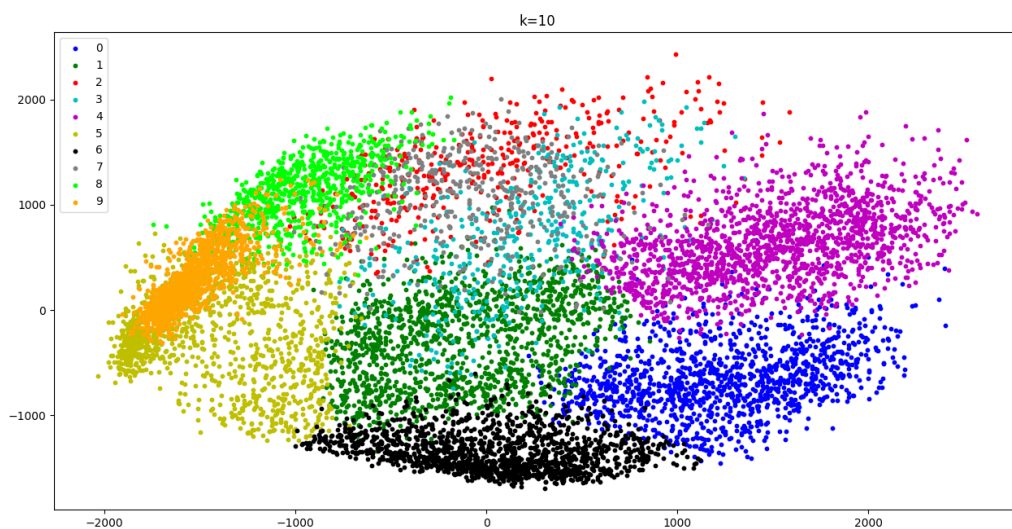

با توجه به تصاویر فوق:

(۱) تقریباً تمامی کلاسترها شامل مقداری خطا می‌باشند؛ که البته برای برخی کمتر و برای بقیه بیشتر است.

(۲) تقریباً هیچ کلاسی وجود ندارد که داده‌های مربوط به آن تماماً در یک کلاستر قرار گرفته باشد.

(h) کد مربوط به این بخش در فایل h.py قرار دارد.

نتایج این بخش به نمودارهای بخش a نزدیک است؛ هرچند مقدار قابل توجهی از خطا نیز در آن مشهود است.

(a) از دید عملکردی کاربرد PCA برای کاهش بعد است و نه افزایش آن. همچنین از دید جبرخطی، تعداد مولفه‌های اصلی که همان بردارهای ویژه هستند، حداکثر برابر با بعد داده‌ها است.

(b) تصاویر ذاتاً دارای ابعاد بسیار بالا هستند. برای کاهش ابعاد تصاویر می‌توان از PCA به روش معمول استفاده کرد. برای بازسازی تصاویر در فضای اصلی (جهت نمایش و...) به این صورت عمل می‌کنیم:

$$X_{\text{reconstructed}} = \mu + X_T V^{-1}$$

در رابطه بالا μ بردار میانگین، X_T تصاویر کاهش یافته و V ماتریس تبدیل (شامل بردارهای ویژه) است.

(c) بله؛ برای حل مشکل خطی بودن k-means می‌توان از شگرد kernel استفاده کرد. بدین منظور تابع kernel باید ویژگی‌های عمومی توابع kernel را داشته باشد. در این حالت مرکز کلاسترها به صورت صریح محاسبه نمی‌شود و فاصله هر نقطه از مرکز کلاستر به صورت ضمنی محاسبه می‌شود. الگوریتم کلی به این صورت است¹:

Algorithm outline: Kernel k-Means

Input: Kernel matrix K , Number of clusters k , Initial clusters C_1, \dots, C_k

Output: Final clusters C_1, \dots, C_k , Clustering error E

1. For each point x_n and every cluster C_i compute $\|\phi(x_n) - m_i\|^2$ using (3)
2. Find $c^*(x_n) = \operatorname{argmin}_i (\|\phi(x_n) - m_i\|^2)$
3. Update clusters as $C_i = \{x_n | c^*(x_n) = i\}$
4. If not converged go to step 1 otherwise stop and return final clusters C_1, \dots, C_k and E calculated using (2).

که در مرحله یک الگوریتم، از رابطه زیر برای محاسبه فاصله هر داده از مرکز کلاسترها استفاده می‌شود:

$$\begin{aligned} \|\phi(x_i) - m_k\|^2 &= K_{ii} - \frac{2 \sum_{j=1}^N I(x_j \in C_k) K_{ij}}{\sum_{j=1}^N I(x_j \in C_k)} \\ &+ \frac{\sum_{j=1}^N \sum_{l=1}^N I(x_j \in C_k) I(x_l \in C_k) K_{jl}}{\sum_{j=1}^N \sum_{l=1}^N I(x_j \in C_k) I(x_l \in C_k)} \quad (3) \end{aligned}$$

(d) تابع هزینه که همان واریانس داده‌ها حول مرکز داده‌هاست به این صورت تعریف می‌شود:

$$J = \sum_{c \in \text{clusters}} \sum_{x \in c} \|x - \mu_c\|^2$$

طبق این رابطه با افزایش تعداد کلاسترها، فاصله هر داده نسبت به مرکز کلاستر مربوط به آن داده کاهش می‌یابد و در نتیجه مجموع واریانس -ها کاهش می‌یابد.

(e) با توجه به فرمولی که در بخش d ارائه شد، اگر تعداد کلاسترها با تعداد داده‌ها برابر باشد، مجموع واریانس صفر خواهد شد. زیرا در این حالت هر داده در کلاستری قرار می‌گیرد که مرکز آن خودش است و در نتیجه فاصله آن از مرکز کلاستر صفر خواهد بود.

¹ The Global Kernel k-Means Clustering Algorithm/ Grigorios Tzortzis and Aristidis Likas/ International Joint Conference on Neural Networks/ 1-8 June 2008